

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

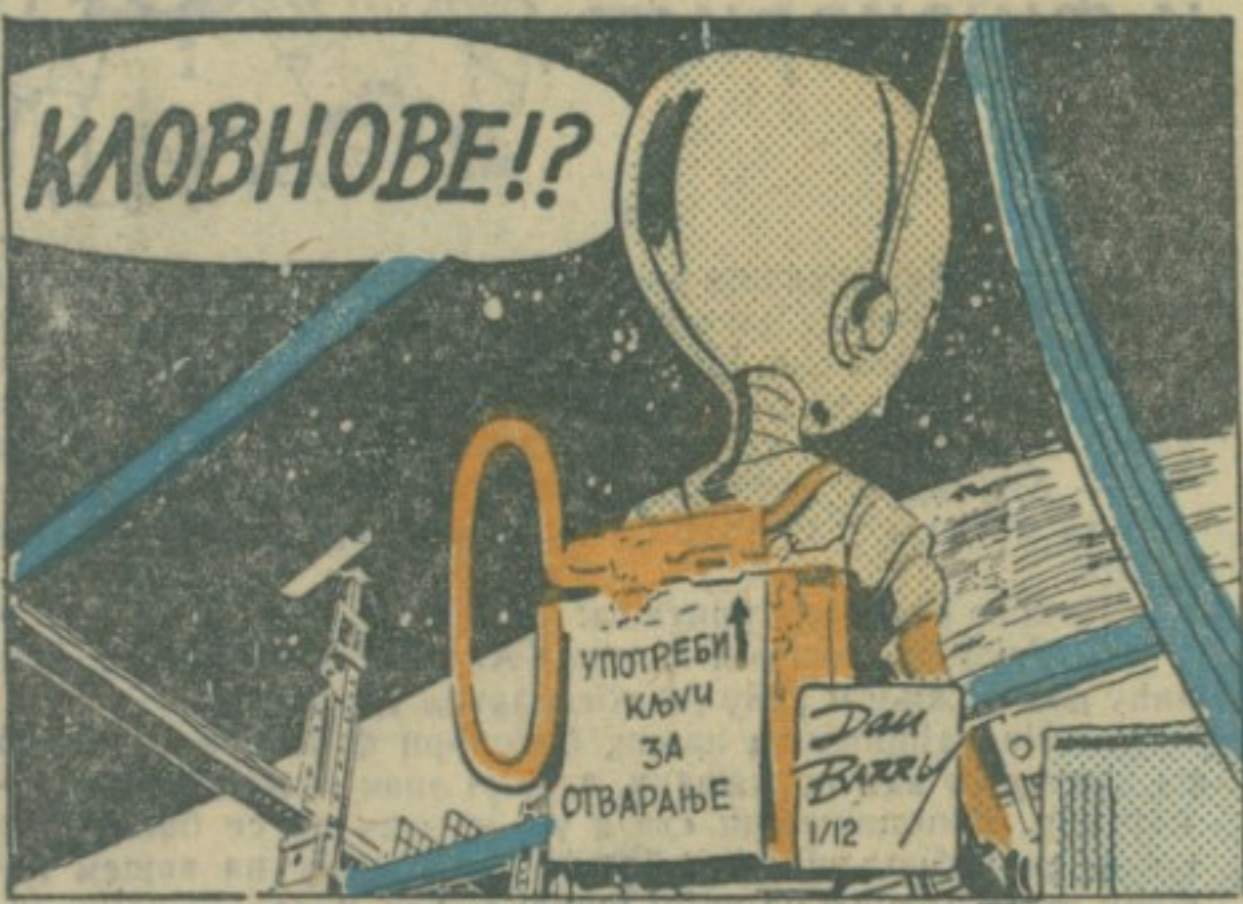

Година XXVIII
БРОЈ 784
7. јануар 1967.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОБЕ

ЖИВИ ЗАКОПАНИ

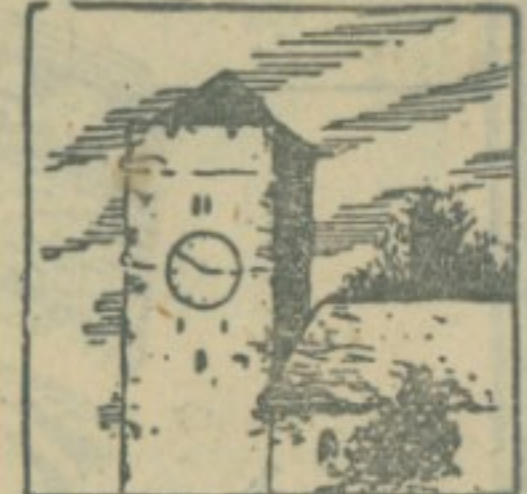
Хипокрит, један од највећих лекара старог века, лечио је понекад своје пацијенте чудним методама. Неке би до врата закопавао у леко-

виту земљу. При томе су закопани читаво време морали да пију вруће вино, док је земља око њих поливана врелом водом.

СПОМЕНИК ПЕСНИКУ

У знак сећања на песника Руперта Брука (1887 — 1915) часовник на звоннику мале цркве у Грантчестеру, у Енгле-

ској, увек показује исто време: десет минута до три. Наиме, у једној својој песми Брук је опевао тај црквени часовник који је и у његовим стиховима показивао десет минута до три.

ФУЛТОНОВА ЛУДОСТ

Када је 17. августа 1807. године амерички инжењер Фултон на воденом путу између Њу-Јорка и Албанија, дугачком 243 километра, вршио прву пробу са „Клермоном“, првим бродом на парни погон, из многих једрењака и чамаца које је сусретао људи су се бацали у воду уверени да крај њих

пролази сам нечастиви. Страх је ипак брзо не стало али су пароброд „Клермон“ још дуго многи називали „Фултонова лудост“.

У ОВОМ БРОЈУ:

„ОРИГИНАЛИ“ ОБАВЕШТАЈЦИ У ВИЦИ КОД АЛАМЕЈНА
О ВЕЛИКОМ И МАЛОМ ПРИТИСКУ РИМ ПРЕ 2000 ГОДИНА
ДЕСЕТ МАЛИХ ПЕРНАТИХ СИРОЧИГА
ПОСЛЕДЊА ШУВЕРТОВА ЖЕЉА ШАХ
АНЕГДОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА
ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

Кроз нашу
земљу

БАЊА ИЗ ДОБА РИМЉАНА

У долини реке Савиње, ле-
ве притоке Саве, 18 ки-
лометара јужно од Це-
ља и 7 километара северно од
Зиданог Моста, налази се јед-
на од најлепших и најстари-
јих бања не само у Словени-
ји него у целој нашој земљи.
То су Римске Топлице позна-
те под овим именом од 1845.
године.

Лековита вода ове бање по-
чела се користити веома дав-
но, још за време римске вла-
давине. За потребе лечења Ри-
мљани су ту изградили купа-
тило. Приликом радова 1845.
године откривен је базен за
купање из доба Римљана са
белим мермерним узданим
спомен-плочама. На плочама
су се још очували трагови у-
резаних имена Римљана, који
су се на овај начин захваљу-
вали бањским богињама ним-
фама за успешно лечење. По-
ред остатака базена за купа-
ње откривени су и делови во-
додоводног канала као и више
примерака римског новца. Од
проналаска ових трагова старе
римске културе бања је по-
чела да се назива Римске То-
плице. У средњем веку бања
је припадала лашким племи-
ћима, који су се у њој лечи-
ли.

Извори лековите воде „А-
маљин“ и „Римски“ каптира-
ни су први пут 1876. године и
касније више пута преуређи-

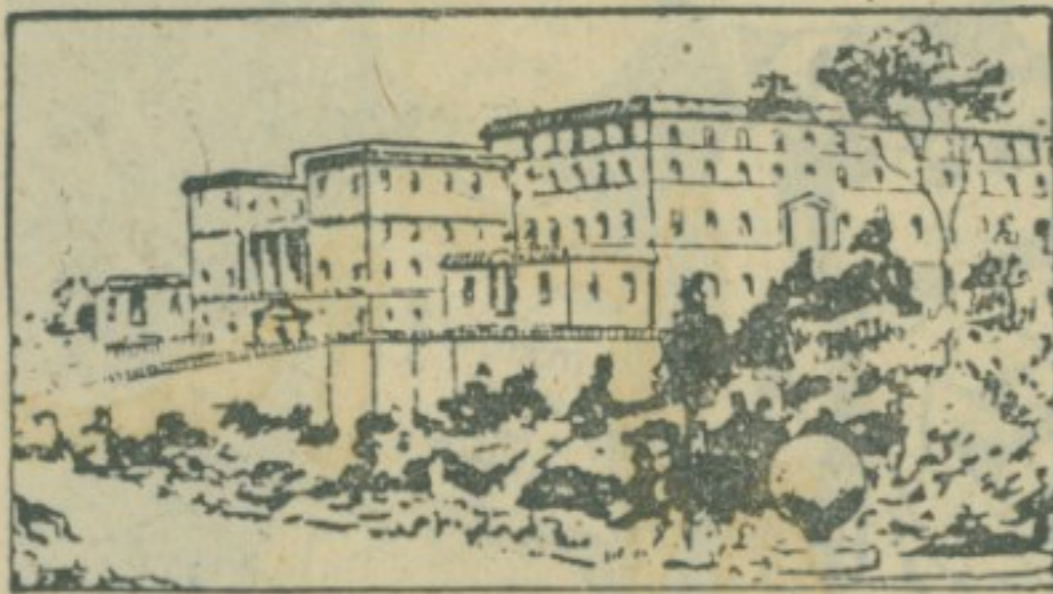
ДЕТАЉ ИЗ РИМСКИХ ТОПЛИЦА

вани. Температура воде ових
извора, која се одликује знат-
ном радиоактивношћу, креће
се од 33,5 до 35,5 степени Цел-
зијусових и лечење се у ства-
ри састоји само у купању.
У бањи је изграђено неко-
лико лепих хотела. Читаво о-

колина је обраста листопад-
ном и зимзеленом шумом. Не-
посредно уз бању диже се 654
метара висок и шумовит Стра-
жњик. Лепим пространим пар-
ком, богатим екзотичним биљ-
кама са малим базеном злат-
них рибица, а и оближњим шу-

мама, гости радо шетају и пра-
ве издате. Поред гостију ко-
ји су дошли на лечење, Рим-
ске Топлице недељом и праз-
ником посећују бројни излет-
ници из Цеља, Загреба, Љу-
бљане и многих места Слове-
није и Хрватске.

ДВОРАЦ — КАЛЕНДАР

Дворац Мондрагоне у
Фраскатију, недалеко од
Рима, има тачно 365 про-
зора. У време када је по-
чело зидање дворца, 1582.
године, папа Гргур XIII из-
дао је булу о реформи ка-
лендара. Сопственик зам-
ка је у част тог догађаја
изменио план и наредио да
дворац има тачно онолико
прозора колико је дана у
години.

АНЕГДОТЕ

КРАТАК ДА РАЗУМЕ

Један обожаваца Шуберта присуствовао је концерту
на коме је извођена композиторова Ц-дур симфонија. Човек
који је седео поред обожаваоца рече:

— Ова ствар је лепа, само је сувише дуга.
— Не, није композиција дуга него сте ви за њу кратки
— одговори набусито обожаваца Шуберта.

ТАЈНА УСПЕХА

Познато француског адвоката Моро Цаферија често
су питали како он уме да састави своје говоре тако вешто
да може да утиче истовремено и на судију, и на вештаке и
на сведоке. Он је одговорио:

— То је сасвим просто и јасно. Ја знам тачно шта они
све мисле и према томе удешавам одбрану или оптужбу.
— Па добро, шта знате ви о вештаку, судији и сведоку?
— Ето, одговорио је Моро. — Сведок је ствар видео,
али је није разумео, вештак ствар није видео али је разумео,
а судија није ни видео ни разумео, али он о њој одлучује.

Конан Дојл и фијакерист

Писац криминалних романа и творац Шерлока Холмса
Конан Дојл једнога дана стигао је у Њујорк где је требало
да одржи предавање. На станици је ушао у фијакер и на-
редио кочијашу да га одвезе у хотел. Пред хотелом је из-
вадио новчаник да исплати кочијаша, али га овај замоли:
— Ако немате ништа против, господине, ја бих вас мо-
лио да ми дате једну карту за ваше предавање уместо
новца.

Дојл се насмеја и упита га:
— Како сте сазнали ко сам? Ако ми то објасните, пла-
вићу вам возњу и даћу вам бесплатно три карте.
— На најпростији начин, одговори фијакерист. Ревери
на капуту су вам погужвани, а то је знак насртљивости ре-
портера. Неподнишани сте а то је знак да се бавите ре-
шавањем узбудљивих проблема. И на крају на вашем ко-
феру стоји цедуља на којој пише: Конан Дојл.

Ripley's — Вероватли илти не!

ЗАМЕНИЦУ
99 **ММ** 99
ДОМОРОЦИ
НОВИХ
ХЕБРИДА
ИЗРА-
ЖАВАЈУ
НА 16
РАЗЛИ-
ЧИТИХ
НАЧИНА

ПЛЕС МРТВИХ

ТЕЛО ПРЕМИНУЛОГ ПРИПАДНИКА ПЛЕМЕНА
КАПСИКИ У КАМЕРУНУ / АФРИКА /
ОБУЧЕНО У НАЈЛЕПШЕ ОДЕЛО И
О КРУНОМ НА ГЛАВИ. УЧЕСТВУЈЕ У
ПЛЕМЕНСКОЈ ИГРИ КОЈА ТРАЈЕ ЧАСО-
ВИМА — ЊЕГА НОСИ НА ЛЕЊИМА
СВОЈКИ КОВАЧ!

СТАЛАКТИТСКА ЗАВЕСА

ШИРОКА 4 МЕТРА У ЈЕДНОЈ ПЕКИ-
НИ КРАЈ СИРАУУ / НЕМАЧКА / СТА-
РА ЈЕ 1.000.000 ГОДИНА

© King Features Syndicate, Inc. 1966. World rights reserved.

ПОКЛОНИЦИНА „БАВОЛА“

— ПРИПАДНИЦИМА
ЈЕДНЕ СЕКТЕ У
СИРИЈИ И ИРАКУ —
ЗАБРАЊЕНО СУ СА-
МО ДВЕ ВРСТЕ ХРА-
НЕ: ЗЕЛЕНА САЛА-
ТА И КАРФИОЛ

ПОРОДИЧНИ ЧОВЕК

ШПАНСКИ
КРАЉ ФИЛИП II
1527-1598
ЖЕНИО СЕ 4 ПУТА — ДВА ПУТА
СВОЈИМ СЕСТРАМА ОД СТРИЦА,
ЈЕДНОМ СВОЈОМ ТЕТКОМ И
ЈЕДНОМ СВОЈОМ НЕКАКОМ

ЈЕДАН ЛАВ НАЗВАН „ПОМПЕЈ“

ЖИВЕО ЈЕ У
ЛОНДОНСКОМ
ТАВЕРУ
70 ГОДИНА

/1690-1760/

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

ТАЈМ-АУТ ЗА ХУМОР

професионални шампион државе у својој категорији, а на крају и европски шампион.

Недавно се породица повећала за још једног члана. Родио се син. Жослен је задовољан. Кажу да се спрема за освајање титуле светског шампиона.

У финалном сусрету међународног кошаркашког турнира играле су екипе француског града Вилербана и прашког „Спартак“. Французи су, по свему судећи, имали жарку жељу да постигну победу. Борили су се за сваку лопту и на све могуће начине који, међутим, нису сви били у оквиру кошаркашких правила.

Једна позната чилеанска „пророчица“ изјавила је уочи фудбалске утакмице СССР — Чиле у Лондону да је уснила један сан, победнички сан, у којем су Чилеанци победили са 2:1. Као што је познато ово се пророчанство испунило у том смислу што је резултат утакмице заиста био 2:1, али у корист екипе СССР. Осетљиви навијачи хтели су да се обрачунају са „видовитом“ земљакињом, али је она успела да нађе оправдање. Гатара је рекла да је у сну видела победу екипе у црвеним дресовима, у каквима обично наступа екипа Чилеа. Међутим, у овој утакмици Чилеанци су на основу кошке играли у белим дресовима, а репрезентација СССР у својој сталној боји, црвеним дресовима.

Француски боксер Жан Жослен има обичај да каже: „Ја имам исто онолико титула колико и деце“.

И стварно, он има три кнебри и три титуле: аматерски је шампион Француске, затим је

срета, када је резултат био 66:61 у корист спартаковаца, испоставило се да француска екипа није у стању да дода ниједну лопту. Наиме, у екипи је остао само један играч, сви остали имали су по пет грешака и били удаљени са терена. Природно, судија је констатовао победу спартаковаца.

У познатом енглеском фудбалском клубу „Челзи“ владају врло строги обичаји. Сваки играч је обавезан да долази на утакмице па чак и на тренинге у кошуљи белој као снег и са краватом. Онај ко се тога не придржава, одмах се упућује кући и плаћа казну без обзира на своје фудбалске заслуге!

За време сусрета између професионалних боксера Нигеријца Дика Тајгера и Американаца Џоа Царделија један навијач, земљак Тајгера, непрекидно је свом снагом ударао у афрички тамтам. Аме-

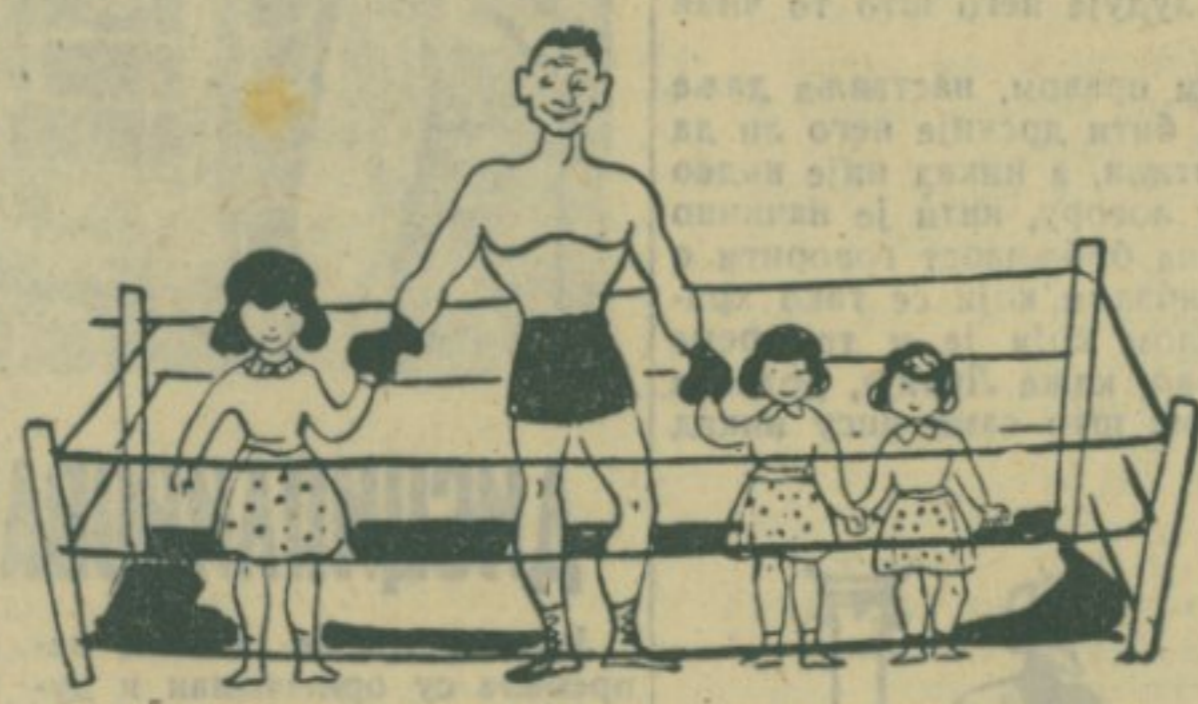
вирио да нисам ништа видео. Чинило ми се да ћу сваког момента добити копле у леђа“. Тајгер је са своје стране овако изразио своје музичке симпатије: „Боље добом него амерички цез“.

Рекорд општине Падасјоки

Фински лист „Кансан утусет“ пише да је највреднији рекорд у финском спорту у 1965—66. години био свакако „рекорд Падасјоки“. Какав је то рекорд?

Падасјоки је омање село са 1500 становника. Село има свога шефа полиције, загриженог спортисту. И управо је он дошао на идеју да његово село постане рекордер. Јуриш на рекорд започео је 9. јануара 1966. године. Од тог дана, без иједне секунде прекида, дању и ноћу, по зими и по вејавници ишли су по стази око сеоске цркве сеоски смучари. Један је смењивао другог. Већ 8. априла био је потучен рекорд „ходања на смучкама“, који је припадао финском граду Монецу — 89,5 дана. Становници Падасјокија постигли су нови рекорд. Они су трчали на смучкама тачно 104 дана и за то време прешли 18.208 километара. Најмлађи учесник смучарског maratона је био трогодишњи Кристи Раутнајнен, а најстарији осамдесет петогодишњи Мати Јакола. Старац је завршио maratон прешавши пред очима читавог села последњи круг са запаљеном бакљом у руци.

Колики ће бити наредни рекорд?...

Судија се, пак, непоколебливо држао прописа. И тако, три минута пре завршетка суриканац је био просто хендикепиран а после меча је изјавио: „Ја сам се толико нер-

Уређује: Паја Патак

Ква Ква

Пајино објашњење

— Ујка Паја — пита Раја — зашто рода увек подигне једну ногу.

— Е баш си луд — одговори му Паја — кад би рода дигла обе ноге, пала би.

Неће да се замара

— Шлио, гледајући те на утакмици, чудно сам се како си слаб фудбалер — каже му један познаник.

— Па ја сам голман... — Да, али ниједном ниси покушао да зауставиш лопту, увек си је пропусао.

— Зашто бих се ја замарао, ионако ће је мрежа зауставити.

Познато из виђења

Учителица на табли написала велико слово А и пита Рају првака што је то?

— Нешто ми је познато из виђења, али не знам шта значи.

Ништа од њега неће остати

— Гаја, данас ћемо код берберина — каже ујка Паја. — треба да се ошишаш.

Гаја уздахну и рече:

— Јуче сте ме водили да вадим зуб, јутрос сте ми нокте секли, а сад хоћете да ме шишате. Ако овако настави-те, од мене неће ништа остати.

Нисам ни тврдио

Учитељ пита Влају:

— Како ћеш доказати да је Земља округла?

ЋУДИ ПРИРОДЕ

Када су у првом светском рату британске трупе у једној борби у Месопотамији надјачале Турке, противнички фронт био је разбијен. Не пријатељ се повукао преко усијане пустиње.

Са палубе једне енглеске топовњаче усидрене на реци Тигру, заповедник брода угледао је претрашене Турке и наредио људима да пуцају. „С Турцима је свршено! — узвикнуо је. — Наши топови ће их докрајчити“. Заповедник је напрегнуто очекивао да британски топови загрме. Али ништа се није догодило. „Зашто не пуцамо — заурлао је командант — кад их имамо као на длану?“

Из британских топова није испалио ниједан хитац и Турци су касније могли поново да се окупе и реорганизују трупе. Је ли то било неизвршавање ратног задатка? Не. Британске топовије просто ни су виделе непријатеља. Турци су се били повукли и „нестали“ у — фатаморгане. Уместо њих топовије су виделе чисту равну површину воде.

НАПОЛЕОН У ЕГИПТУ

Британске трупе у Месопотамији нису биле прва жртва фатаморгане у историји ра-

това. Наполеонове четe које су се бориле у Египту често су nailазиле на ову природну појаву, она их је понекад доводила у заблуде које су имале судбоносне последице. Француски научник Гаспар Монж, који је пратио Наполеона на овом походу, први је објаснио ову природну феномену, који је вековима збуњивао и истовремено очаравао људе.

Слојеви ваздуха који долазе у додир са ужареном земљом прозачнији су и разређенији од оних изнад њих. Пролазећи кроз те топле и разређене слојеве, светлосни зраци мењају правац и стварају (пројцирају) слику предмета — брода, града, оазе, мора — изврнуту и на извесној висини, као да се предмет огледа у ваздуху. Тако су и британске топовије виделе одраз неба и слику таласа уместо турских војника.

Екстремна топлота и хладноћа имају необично дејство на ваздух. За време кримског рата војници су, на своје запрепашћење, угледали једном целокупну британску флоту — у ваздуху. Бродови и морнари на њиховим палубама стајали су јарболима и главама — на доле.

У поларним областима истраживачи често nailазе на сличне „шале“ природе; угле-

дају, на пример, брод из чијег димњака куља дим. Брод би изгледао само неколико километара далеко, али када би се истраживачи приближили таквом аветињском броду, њега би нестало. У ствари то би био лик неког брода удаљеног неколико стотина километара.

Када је у прошлом веку истраживач Џејмс Рос тражио такозвани Северозападни пролаз, убележио је у своју карту високе планине да би му при повратку послужиле за оријентацију. После тога је и адмирал Пири видео исте планине и унео их у своју карту. И учесници једне касније експедиције такође су видели те планине. Али, они су били и сведоци њиховог ишчезавања: кад је сунце зашло иза хоризонта планине су нестале и пред њима се протирала само равна, километрима дуга ледена површина.

Године 1929. адмирал Берд је прелетео Северни пол и том приликом фотографисао један плаински ланац. Двадесет година касније вратио се на исто место и тек тада је видео да се природа „нашала“ и са њим и са његовом фотографском камером: планински ланац био је од тог

места 300 километара далеко а он је видео само — фатаморгану.

Због оваквих преламања светлосних зракова веома је тешко картографисати поларне области. Тек 1959. године двојица аустралијских научника пошло је за руком да унесу на карту преко 200 километара дотад непознате антарктичке обалске линије. Јер, поларне области су, да се фигуративно изразимо, праве цинковске сале са огледалима. Истраживачима се догађало да у току једног дана виде два, па и три ивицаска сунца. Слична фантастична игра светлости понавља се често и увече.

АВЕТИЊСКИ БРОДОВИ НА НЕБУ

Поларни истраживач сер Ернест Шеклтон записао је у дневник за време своје експедиције на Антарктику 1914. године: „Посматрао сам Суаце последњи пут и казао да га од сада па за 90 дана више нећемо видети. Али, после осам дана оно се поново родило. Идућих дана посматрали смо како Сунце залази, рађа се, залази и поново се рађа, све док нам није досадило“.

Поларни истраживачи су за бележили у својим извештајима да су на небу посматрали градове — утваре с величанственим грађевинама, дрвњем, вртovima па чак и људима на улицама. У својој књизи „Бели континент“ истраживач Томас Хенри на једном месту пише: „Чланови посаде једног ледоломца обалске страже, који је уочи Нове године 1956. године пловио ка југу, угледали су на јужном небу нешто што је изгледало као зелена обала са кућама, ниско поткресаним и ограђеним травњацима, а све је то меко почивало у белом праменовима облака. Била је то фатаморгане, лик у облацима једног америчког града удаљеног неколико хиљада километара.“

Када данас у пустињи или на морској пучини истраживачи и морнари угледају обалу, град или оазу, они знају да је то само игра необичног преломљених светлосних зракова. Али, не треба се чудити што су у ранијим вековима, када многе природне појаве још нису биле испитане, морнари често били жртве фатаморгане. Тако су се, вероватно, и родиле легенде о „Летећем Холандјанину“, уклетом броду осуђеном за вечна времена да плови око света, и граду чаробнице Морган Ла Феј. Овај „град“ се појављивао у Месинском мореузу и његови дворци и куле збуњивали су и плашили морнаре. Јер, причало се да чаробница подиже из морских таласа свој град на површину само кад жели да повећа број својих поданика. А да то постигне, она потапа бродове и скупља морнаре из мора...

Што се Римљана тиче...

Сиријски краљ Антиох показивао је Ханибалу своју војску коју је припремио за напад на Римљане. Војска је била сребро и злату, а Антиох је био увео и кола за рушење зидина, имао је и слонове и веома окићену коњицу.

— Мислиш ли да је ово доста за Римљане? — упита Антиох Ханибала.

Ханибал се стаде смејати јер је знао да су ови војници веома страшљиви и да им храброст неће подићи скуповено наоружање, па рече Антиоху:

— Римљани су заиста грамзиви, али ће им ово што се им спремио свакако бити доста.

Специјално за банке

Не, ово није гангстерски напад, већ само приказивање квалитета новог немолњивог стакла, које чак ни метак не може да пробије. Како ово стакло изванредно добро пушта звук веома је погодно за шалтере у банкама и слична „опасна“ радна места.

НА ИРВАСУ ПРЕКО СИБИРСКЕ СТЕПЕ

Ана Бакарајев се најбоље осећа на леђима ирваса док јашући сибирском степом надгледа своја стада. Она припада једном племену Киргиза које данас живи у Сибиру и бави се сточарством. Међу-

тим, док су неки њени саплеменници прихватили хеликоптере као помоћ у чувању стада, Ана остаје верна овом древном превозном средству, које сматра најсигурнијим.

ХАНИБАЛ И БРЂИВИ ФИЛОЗОФ

Када је Ханибал био изгнан из Картагине, пише Ливије, дошао је у град Ефес код македонског краља Антигона. Ту га пријатељи позваше да слуша филозофа Формијона и Ханибал их послуша. Пажљиво је слушао како Формијон веома вешто говори какав треба да буде војсковођа, какви ратници и уопште о војној вештини. Сви који су га слушали били су одушевљени његовом беседом па су запитали Ханибала шта он мисли о филозофу. Прича се да је Ханибал тада отворено рекао да је виђао старе људе како лудују, али није чуо да ико више лудује него што то чини Формијон.

И заиста је то рекао с пуним правом, наставља даље Ливије. Јер да ли је ишта могло бити дрскије него ли да један човек говори о ратној вештини, а никад није видео ни непријатеља, нити је живео у логору, нити је начинио икакав подвиг. Зар то није обична брђљивост говорити о војној вештини пред једним Ханибалом који се тако храбро борио са Римљанима, народом који је у то време победио све друге народе. Све ово, каже Ливије, додеша ме на људе који уче друге ономе што сами нису никад искусили.

ДИСЦИПЛИНОВАНИ БРИТАНЦИ

Једне енглеске новине направило су оригиналан и диван експеримент, који је имао за сврху да утврди јесу ли Британци стварно најдисциплинованији народ на свету у току три часа, колико је репортажер посматрао своје земљацима, ни један једини мушкарца није покушао да уђе у „телефонску кабинету за даме“, а ниједна жена у „телефонску „Gent's“ (господа) и „Ladies“ кабинету за господу“!

ЦРВЕНКАПА НАШЕГ ДОБА

СВИМА ВАМ ЈЕ ПОЗНАТА ДЕВОЈЧИЦА ЦРВЕНКАПА. ЖИВЕЛА ЈЕ ДАВНО. ОДЛУЧИЛИ СМО ДА ЈЕ ПОЗОВЕМО У НАШЕ МОДЕРНО ДОБА. ПРИСТАЛА ЈЕ...

— Остави посао и однеси баки понуде. Болесна је — казала јој је мама. — Добро — одговорила је Црвенкапа.

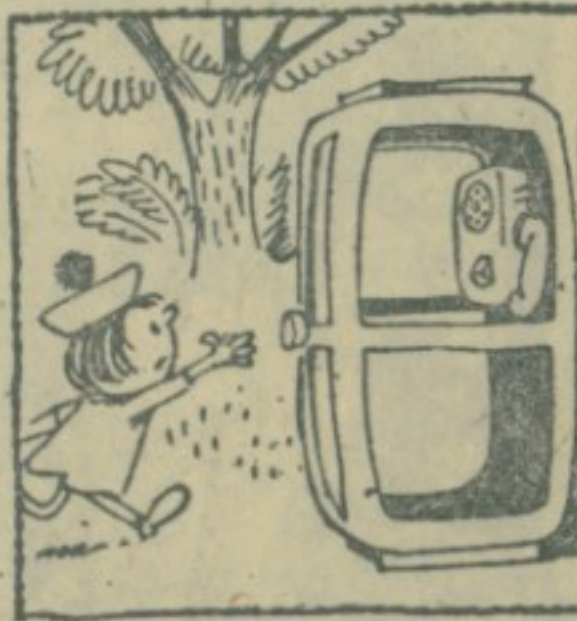
На путу ју је срео вук. Одмах је почео да се распитује да ли њена бака има пушку-двоцевку.

Али, ловци нису убили злог вука. Везали су га ланцем и оставили у дворишту бакине куће усред шуме.

Црвенкапа је дуго дресирала злог вука. То није био лак посао, али упорношћу и стрпљењем све се може постићи.

Изгледа да он хоће да поједе моју баку и да узме мој омиљени часовник с кукавицама — помислила је Црвенкапа.

— Хало, бако! Брзо оградите кревете флуоресцентним црвеним заставицама. Долази ти вук а он се боји пламена.

Зли вук је дуго ходао око бакине постеље. Али, није смео да јој приђе. Бојао се пламене црвене боје.

Уто је стигла и Црвенкапа. Повела је и неколико ловаца, познаника. Они су дошли с ловачким пушкама.

Зли вук сада верно служи као овчарски пас. И име је променио. Не зове се више вук него Гаров.

У СТУБОВИМА КАТЕДРАЛЕ

Скривена блага одувек су привлачила ловце на — туђе злато. Нада да ће наћи благо вероватно је обузала и оне који су први открили електрични отпор у стубовима катедрале Св. Марка у Венецији. Стубови су израђени од цигала и споља обложени мермерним плочама. Уз те плоче прислонили су електроде. Већ прва мерења су показала да се у доњим деловима стубова налазе шупљине испуњене неким материјалом, који добро проводи електричну струју. Којим? Да нису у стубовима тајне ризнице? Сандуци са златом у полугама? Или драгоцени рукописи у металним футролама? Машта је већ сликала најлепше призоре.

Са стубова су уз све мере опрезности скинули мермерне плоче. При дну стубова заиста су постојале шупљине али не напуњене златом или драгуљима, већ наслагама минералних соли које су у облику раствора столећима продирале у стубове кроз веома уске капиларе у грађевинском материјалу. А воде с раствореним солима никада није недостајало — не забравите да је то Венеција.

У стубовима катедрале Св. Марка нису нашли благо. Али, откривање шупљина у стубовима вреди више од сваког материјалног блага. Шупљине представљају опасност за катедралу и њиховим „лечењем“ сачуваће се огромно културно благо.

МАЈМУНИ »ПЕВАЈУ«

Пољски научници који врше испитивања у зоолошким вртovima дошли су до закључка да мајмуни пуштају звуке помоћу којих се међусобно споразумевају.

Истраживања су почела у зоолошком врту у Лођу. Посматрање мајмуна који живе у овом врту дало је веома занимљиве резултате. Утврђено је да помоћу нарочитих звукова мајмуни упозоравају један другог на опасност, позивају на „ручак“. Ти звуци снимљени на магнетофонске траке а затим репродуковани у кавезима, изазивају међу становницима кавеза радост или узбуну. О „језику“ мајмуна не зна се још довољно, али у његовом проучавању магнетофон ће несумњиво пружити велику помоћ.

Зоолози из Лођа покушавају да реше још једну загадницу. У градском зоолошком врту, поред осталих мајмуна, живе и два гибона. Од пре извесног времена гибони су почели да... певају. Њихово певање, у којем се у разним тоналитетима највише понавља глас „у“, веома подсећа на тугованке. Гибони певају обично ујутру, „соло“ и само кад је време лепо.

Оно што је свим сисарима без изузетка заједничко у првим недељама живота, то је искључиво исхрана млеком. Другог избора тада нема: сви млади сисари су тада само „бебе“ које једино очекују топао додир мајке и, што је још важније, гутљаје млека, те чудотворне течности која ће их убрзо подићи на ноге. Али ма како човек тешко примао ту неминујућност, убрзо ће умиљати мајчине лава или тигра избацивати из свог „јеловника“ млеко и халаљиво се прихватити меса.

Погледајмо, међутим, како се стварно — према белешкама истраживача — хране одрасли сисари. Њихова је храна врло различита и они је налазе на земљи, у води, ваздуху, дакле, у свим срединама где има живих бића. Управо та њихова способност да користе храну са различитих извора, била је један од основних услова који је омогућио сисарима да се у току еволуције тако успешно раселе и живе у готово свим поднебљима.

Иако се сисари хране и биљкама и животињама, у почетку своје еволуције њихова основна храна били су превасно инсекти, што се лепо може видети по типу зуба најпростијих и изумрлих мезозојских сисара, који су живели пре више од 200 милиона година. Исто то доказује и јеловник данашњих живих представника примитивних сисара (мање савршених у телесној грађи и функцијама) као што су бубоједи (ровчица, кртица, жеж и идр.).

Неке друге врсте сисара, као што су оне које се уврштају у ред звери, затим пера-

ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ

ЗАВИРИМО У »ЈЕЛОВНИК« СИСАРА

јари и китови прешли су током еволуције на исхрану месом ситних, па чак и крупних животиња (месождери). Већина других врста из поменутих редова хране се биљном храном. Интересантне податке о исхрани животиња објавио је В. И. Цалкин који је извршио анализу (претраживање) садржаја желуца код 145 белих медведа са архипелага Франца Јозефа (арктичка острвска група која припада СССР). Он је утврдио да се у 44 одсто случајева „јеловник“ медведа састојао искључиво од меса фока, у 22 одсто случајева они су се хранили моржевима (морски коњи), док је само у 1 одсто од прегледаних медвећих желуца нађено месо птица.

Према једној другој анализи желуца на више примерака једне врсте кавкаског тигра његов јеловник састојао се у 94 одсто — глодари у 2 одсто — зечев и 2 одсто — копитари. Претраживање желуца јазаваца показало је да су се они хранили у 12 одсто случајева мањим сисарима, птице су биле нађене у 11 одсто случајева, гмизавци у 5 одсто, водоземци у 27 одсто, мекушци у 11 одсто, а такође су нађени и остаци инсеката и биљака.

У исхрани сивог и црног медведа, за разлику од белог, претежно је заступљена биљна храна већином плодови не-

ких биљака (јагоде, ораси и др.) а животињска храна само изузетно.

Месом стравина и лешина хране се већи број сисара-месождера, а нарочито су у овом погледу познати шакали. Интересантно је да се хијене хране искључиво лешевима угинулих животиња, док већина звери из фамилије мајака напротив избегава да се храни месом угинулих животиња. И већина сисара који живе у води су месождери. Тако се китови зубани хране једино рибом и морским сисарима као што су фоке и мањи безуби китови. Рибом се хране и многе врсте фока (туљани). Безуби китови се хране и рибом, али далеко више ситним морским рачињима и ситним ледбеним организмима, такозваним планктоном.

Велики број сисара су или искључиво или претежно „вегетаријанци“ тј. хране се биљкама или њиховим плодовима. Овде би се убројала већина мајмуна и плуомајмуна (лемури). Од сисара из реда крзубица (Edeqtata), вегетаријанци су лењивци. Већина глодара, копитара, део торбара, неки слепи мишеви, а од морских животиња сирене (морске краве) хране се једино биљкама. Али и у погледу врсте хране могу се издвојити групе сисара који се хране само травом, лишћем и гранчицама, или једино зрнелим

и плодовима. Типични травоједи су: коњи, говеда, делом козе, овце, неки јелени и многи глодари. Као последица овакве врсте хране код ових сисара су се развиле посебно

снажне усне, карактеристичан изглед зуба, вилице су им покретљиве а прибор за варење сложен, повећаног обима и дужине.

Лишћем, гранчицама и кором младог дрвећа хране се лосови, јелени, жирафе, зечев, слонов, лењивци, даброви, делом козе и још неки други сисари. С друге стране, многобројни сисари-биљоједи хране се углавном семењем и

плодовима. Таква је, на пример, веверица чије залихе хране представљају плодови неких четинара. Овде се убрајају и мишеви (изузимајући домаћег чији нам је јеловник

тако да се деси да ове лепе животиње и угину. У вечитој борби да преживе, многе врсте сисара стекле су врло изострена чула и телесне особине, које су често у тесној вези са исхраном или начином прибављања хране у природи. Човек је да нас већ стекао искуство и може да препозна животињу и по начину како она лови. Могућно је извршити извесну класификацију сисара према начину лова животиња које користе за храну. Представници мачака се прикрадају плену неопажено, покушавајући да до жртве дођу у два до три скока. Интересантно је да мачке ако не успеју у хватању обично не гоне жртву, изузев гепарда који живи на отвореним просторима и дуго следи и прогања плен. Лисице се такође прикрадају своје плену, али ако га не ухвате у стању су да га дуго гоне. Лов гоњењем жртве нарочито је типичан за вукове. Посебан тип лова је својствен лисицама, творовима и неким другим животињама, које свој плен траже и лове у јазбинама и склоништима. Дубља анализа и свестранија истраживања ове области у животу сисара откриле нам сигурно још мноштво биолошких законитости и омогућити боље познавање класе животиња којој припада и сам човек.

КРАЉЕВИ-ВЕСЛАЧИ

Енглески краљ Едгар (944—975) заузео је Шкотску, малом галијом за чијим је веселом и Камберленд. После лима седело осам побеђених тих освајања он се као побед краљева.

ПРВА ПОШТАНСКА КОЧИЈА

Прва поштанска кочија на и Бристолу. Просечна брзина свету почела је да саобраћа коју је кочија постизала изно 1714. године између Лондона сила је 10 километара на час.

УГРАДУ РОБОТА

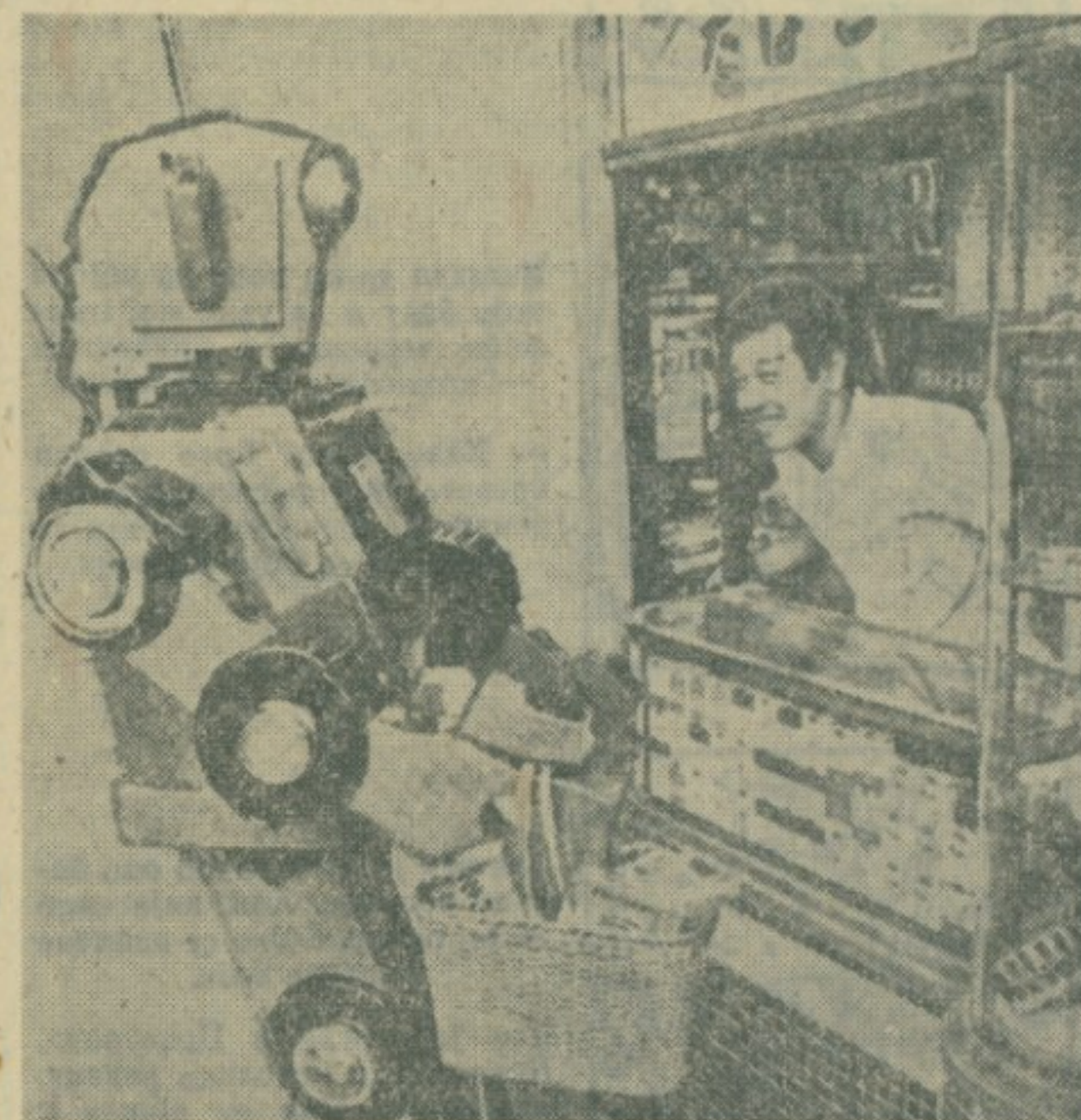
године, конструисао је робота који је могао да говори. Младић је и патентирао свој проналазак.

Усред једне шуме на пола часа возње од Токија, стоји невелика бела двоспратна зграда и на њој табла „Јапански истраживачки институт за образовање деце“. То је и дом шедевет двогодишњег Јиро Аизаве, кога јапанска деца на зивају „чика Робот“. Од 62 године свог живота Аизава је педесет посветио измишљању и прављењу играчака. У институту поред Аизаве, чији је директор, ради његов син Кеџи и још девет сарадника чији је главни задатак да смишљају нове играчке.

Аизавин главни циљ је да ствара, како он каже, научне играчке. Он има велику збирку модела електричних локомотива из целог света, моделе будућег телефона са екранима на којима ће говорници моћи да виде један другог, као и макете градова под морем.

Највећи део Аизавине делатности посвећен је конструисању робота. Досад је начинио 700 робота од којих су

неки велики два метра а неки свега 30 сантиметара. Његов „чика Робот“ заврши рад јер понос је осмочлана породица знају да тада обично изведе робота. Ти роботи, величине у шетњу по некое од својих човека, не само што могу да корачају већ и да говоре, рукују се, клањају и — намигују. Чланови ове породице постепено су долазили на свет. Горо је, на пример, рођен 10. октобра 1961. године, висок је 165 сантиметара и тежак 123

килограма. Његов брат Хачи-моћу радио-управљача на да-ро млађи је четири године, висок 115 сантиметара и тежак свега 60 килограма. У двористишту института увек се породица ускоро повећава...

МАЧЕВИМА У ТУРИСТИЧКИ ПОХОД

У последње време све је већи број земаља које поклањају велику важњу туризму као привредној грани. У томе предњаче угоститељи. Они се старају да туристи у погледу исхране буду што задовољнији водећи при том рачуна да долазе из разних земаља где је храна веома различита. Да би привукли посетиоце и ван сезоне Белгијанци зими приређују туристима гала вечере у неком хотелу по веома приступачним ценама. У ову цену су поред вечере урачуната и два преноћишта.

У Енглеској се спремају да идућег лета приреде банкет за туристе, велике пробираче.

По сваку цену

ма: бубњем, кастанџетима, там буреком. Њена другарица десно је имала више смисла за технику него за музику. Она је остатке једнога радио-апарата прерадила као украс за главу. Како је све то изгледало, просудите сами, али једно је сигурно: успеле су да привуку пажњу.

У Стокхолму су ове године на „дан шешира“ извесне жене имале на главама не куплене моделе већ „дела својих руку“. Тако је једна од њих украсила главу инструменти-

МУМИИ И ВАМПИР

БНЖ и БУЖ

by JOE MUSIAL

ИНДИКАТОР ПОПУЛАРНОСТИ

Сарадници и управе радио и телевизијских станица желе, природно, да знају који су од њихових програма и емисија најрадије гледани и слушани. У позоришним и концертним дворанама одмах је јасно шта се публици свидело а шта не. Редитељи радио-телевизијских емисија не могу да знају мишљење својих гледалаца све док не стигну њихова писма. А писма, уколико се гледаоци уопште потруде да их напишу, путују дуго...

Недавно је у Сједињеним Америчким Државама патентиран аутоматски систем који омогућава да се брзо утврди које су емисије најомиљеније.

Телевизори и радио-апарати у приватним становима, хотелима и клубовима добијају специјалне уређаје, везане телефонским линијама с централама радио и телевизијских станица, који непрекидно достављају податке о томе да ли је апарат укључен и на који програм. У централним станицама аутоматски рачунари бележе укупан број укључених радио и телевизијских апарата и број апарата укључен на поједине програме. Нарочити уређаји бележе те податке на папирну траку.

Анализом тих података тачно се може утврдити које се и какве емисије највише слушају, односно гледају.

ТЕЛЕВИЗОР ЗА ШМИНКАЊЕ

Стављајући шминку, глумца посматра своје лице у огледалу и види се онаквим какав ће у позоршту стати пред гледаоце. Али, шта ако глумца треба да наступи на теле визији? Јер, мали екран има своје захтеве кад је у питању

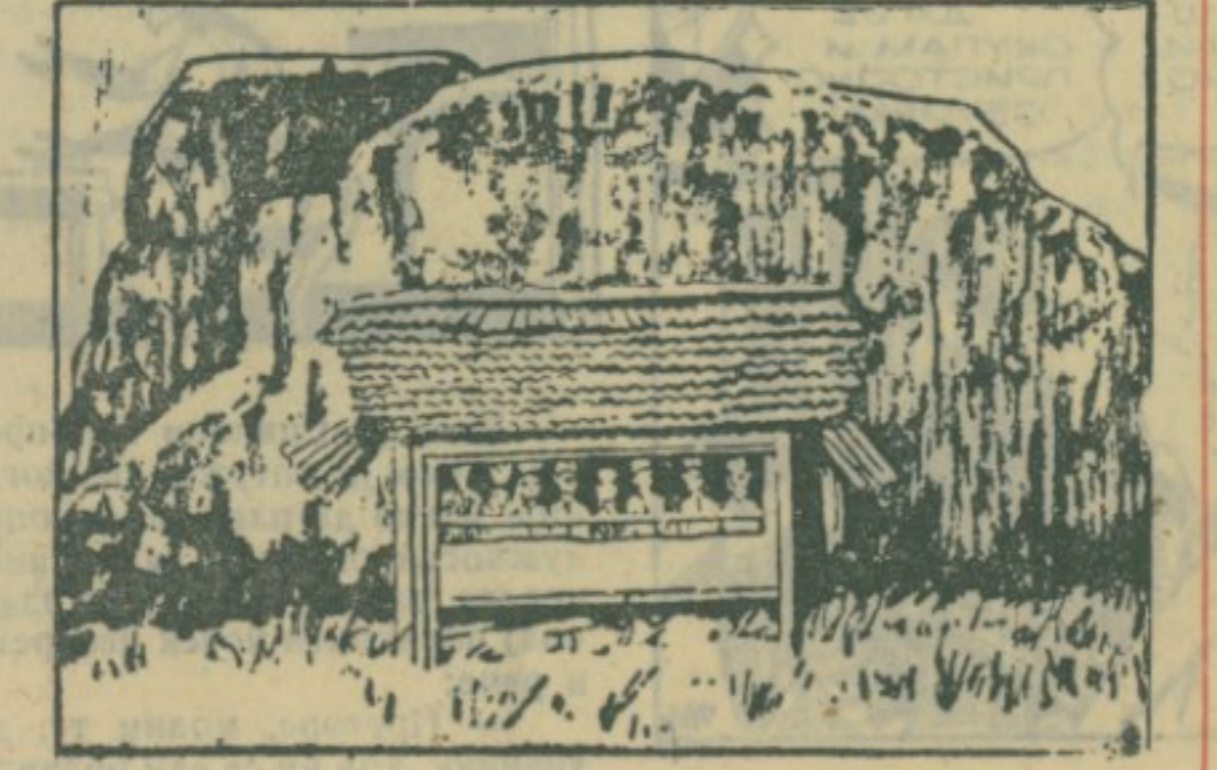
шминка. Обично огледало ту није довољно...

Проблем раћа предлоге и пројекте. Конструисан је апарат који омогућава глумцу да док се шминка посматра себе на телевизијском екрану.

Апарат се састоји од мачег "сандука" на чијој је предњој страни мочирано огледало са отвором у средини. Иза отвора се налази објектив и телевизијска камера. Објектив "хвата" изглед и израз глумца и преноси га на екран видеоконтролног уређаја на доњем делу огледала. Шминкајући се глумца види своје лице и у огледалу и на телевизијском екрану.

ЛУТКЕ ПРЕД ГРОБНИЦОМ

Умрле племенске поглавце на индонезанском острву Целебесу сахрањују у удубљења ископана у великој стени. Испред стене стоји необична колиба с луткама. Свака од тих лутка израђена је тако да стасом и ликом подсећа на најхрабријег ратника из племена који је био лични телохранитељ сахрањеног поглавице.

ПИВО ЗА ВОЛОВЕ

Месо јапанских говеда признато је за најмекше и најсочније на свету па је због тога и највише цењено. Један јапански одгајивач говеда открио је недавно једном свом европском пријатељу тајну одгајивања волова у "Земљи излазећег сунца". У Јапану говеда хране куваним пиринчом а жеђ им гасе — пивом. Два пута седмично стручњаци масери масирају четворонoge "пацијенте" да би им се масноћа равномерно распоредила по читавом телу. Занимљиво је да су слични методи били познати и старим Римљанима: и они су говеда одређена за клање редовно масирали само су им уместо пива давали воду са есенцијама од цвеха.

ИСТОРИЈА СЕ ПОНАВЉА

И у старом веку постојале су "агенције" које су организовале забавна и научна путовања. Грчки филозоф Аристотел, који је живео у 4. веку пре наше ере, забележио је у једном од својих списа о честим споровима до којих је долазило између организатора тих путовања и туриста. Као што видите, историја се понавља — бар што се тиче туризма.

ОД ЈЕРИХОНА ДО ЛОС АНГЕЛОСА

Позната је легенда о чврстим зидинама недоступног Јерихона које су се срушиле од звука труба непријатељске војске која је опседала град. Легенда је легенда, али теоријски није немогућно да звук сруши зидове.

Конструктори америчких космичких бродова стално стрепе да им заглашујући тутањ ракете приликом лансирања не оштети елементе конструкције и апарата. Да би испитали њихову отпорност на звук они су у Лос Ангелосу саградили специјалну комору у коју је постављен, како они тврде, најјачи извор звука на свету: звучна јачина апарата је 400.000 вати. Звук модерне Јерихонске трубе је милион пута јачи од звука који људско ухо може да поднесе. Разумљиво је да се опити арше „из затворених врата“. Звучна изолација коморе представља је за конструкторе веома тежак задатак.

СУМЊИВ ХОБИ

Парижанин Тастон Ласер, који привремено обитавана иза затворских решетки, упорно тврди да је његов једини грех то што је страствен фото-аматер. Полиција, пак, сумња да је Ласер обичан провалник. Он је стари досадник полиције мада му досад ниједно кривично дело није доказано. Полицији је познато да Ласер воли сам себе да фотографисе при чему се користи методом аутоснаймања а за позадину бира витрине јувелирских радњи.

Приликом једне редовне контроле „подземља“ био је заустављен и Ласер. Док је извлачио из џепа своја документа полиција је открила код њега и једну Ласерову аутофотографију снимљену испред витрине са безброј ручних и џепних часовника. Истражни органи из Тура, Лила, Тулузе и Бордоа, затражили су од париске полиције дозволу да проуче целу Ласерову збирку фотографија.

ОПЕТ ПУТ ОКО СВЕТА

Један шведски једрењак са грађан у прошлом веку напустио је пре извесног времена француску луку Ла Рошел и кренуо на пут око света. Посаду брода сачињавају један Швеђанин, један Аустралијанац и 24-годишња француска новинарка Роз-Мари Брибал.

Французи се надају да ће од своје сународнице добити више вести него што их је слао ексцентрични Њујорчанин Џон Гурт, који је из Америке пошао почетком 1958. године на исти пут, али завезаних очију. Наиме, Џона Гурта пратио је један фото-репортер који је снимао све оно што би могао да види сам Гурт да није имао завезане очи!

»ОРИЋИНАЛИ« НАШИХ ДАЛМАТИНСКИХ ГРАДОВА

Ориџинали — тешко је ту реч превести иако се давао помиње чак и у нашој забавној музици! Ориџинали из Сплита, из Дубровника, Котора... Ко су то. Шјор Бело, из Тијардо-вићеве оперете „Мала Флорам“ сплитски је „ориџинал“, а поред њега било је и има мноштво других. Тешко је ту реч превести... Рећи да је то настран човек, не ваља; да је то особањак — ни то не погађа прави смисао. У тој речи има нешто као ограничавање, и као извесна критика, и посебан однос према савременом добу. У старим приморским градовима, као што је Дубровник, а и у другим, ориџинали су се стварали у сукобу традиције с новим приликама. Били су то, а и данас понегде постоје, старовремени људи, који се не уклапају у нова збивања, али им нису ни противници. Они пролазе својим градом, поштовани и цењени као и древне његове грађевине које

му дају посебну драж. Ти ориџинали подсећају своје суграђане на прошлост и традицију њиховог града. То су живи музеји који говоре, имају своје особене црте, духовити су. Често могу да изгледају на страни, али као и сећања на прошлост ни код кога не изазивају критику већ општу симпатију. Тих је ориџинала све мање, бар у оном смислу како су били схватани пре пола века. Међутим, и данас упркос стварању новог грађанског живота у нашим древним далматинским градовима још се нађе понеки ориџинал, који и самом својом појавом подсећа на прохујала времена и древност града. Ориџинали — иду тихо градским улицама, склањају се од њихове буке и залазе само у радње у којима су навикли да деценијама пазаре или сврате на чашицу разговора. И кад се у њима појаве, око њих се окупи мноштво старих и младих грађана, јер они умеју

да на свој „ориџинални“ начин казују и о прошлости града и да се пожале на своје сукобе с новим временом. По својим ориџиналима почетком прошлога века и деценијама касније нарочито је био познат Дубровник. У њему је било више ориџинала зато што је у Дубровнику било још доста старих Дубровчана. Све до пред последњи рат у Дубровнику је било „правних, сјајних ориџинала“. И најповршнији посматрач који дође у град, наићи ће на њих, и засебно, и у групама... У неким апотекама, и кафанама... где се најређе окупљају.

Негде почетком овог века главно стетиште „старијех госпара — ориџинала“ била је апотека Рафа Шарића на данашњем дубровачком Страдуну, потом и у Биримишиној кафани, која је постојала све до последњег рата. Ту су се састајали на кафу и разговоре — књижевне, научне и политичке — пуни древне мудрости и науке али увек у супротности с временом „које их је затицало“. Међу њима је било причала, али и великих научника. Тако је госпар Перо Будмани, класичан филозоф и сјајни научник био „ориџинал“ своје врсте, толико „висок“ у својој науци да се Дубровник њиме посебно поносио. Потом је ту био и један од последњих Соркочевића, потомак најстарије дубровачке породице која се називала и Сорго, доктор Рафо, лекар сиромашних. А поред њега ту исту дужност вршио је и „дотур“ (доктор) Лепен, висок, мршав, увек у црном, с великом црном краватом и шеширом по угледу на италијански карбонаре („он је студирао у Павови где се учио медицини и револуционарном национализму“). Доктор Лепен је пролазио дубровачким улицама са својим малим лекарским ковчегом и ко би га год срео дубоко би му се поклонисо с неким страхопоштовањем, јер „је то био доктор живота и смрти“. Доктор Лепен је „својим ликом улевао огромно поштовање“, а својим суморним шалама „доводио је често оне који су га слушали у такво стање да би им коса подизала шешир“.

Гимназијалци, које је учио у свом стану класичним језицима, „тајнама класичне метрике, антиаустријској политици, антиклерикализму — и пушењу на чибук.“ На Дум Ивану све је било ориџинално, и одевање, и ход, и говор, па и у оном што је писао. По црквеним правилима Дум Иво Стојановић био је увек прописно одевен, као што и приличи црквеном великодостојнику иако се други из његове средине тога нису придржавали. Дум Иво Стојановић говорио је за себе да је старином Србин из Попова Поља у Херцеговини и неизмерно је мрзео Аустрију. И сам велики ориџинал, Дум Иво Стојановић, је с великим поштовањем казивао безбројне анегдоте из раније генерације великих дубровачких госпара ориџинала. Кроз та своја казивања, којима је проткао и своје знаменито дело о годинама после пада Дубровачке Републике он је исто тако приказивао и низ великих дубровачких „ориџинала“ који су претходили његовом времену, који су били и јакобинци и дубровачка властела. Свима им је било заједничко да су били толико збуњени у времену које их је претекло да су радије чамили у својим палатама него се дружили с „вањским светом“. Тако он помиње у том времену „сутона“ дубровачке властеле једног од њих који је дубоко мрзео „аустријску власт“, те би само у сумрак одлазио до свог мајстора-панучара да би с њим одиграо партију шаха.

Ориџинали, ориџинали, којих је било у свим старим далматинским градовима; највише у Дубровнику! Ориџинали у Сплиту, њих има и у Сењу, Котору. Њих има свуда још и данас по градовима нашег јадранског приморја. За разлику од каменних и архитектонских споменика свог града, они су споменици живе речи и прошлости који не могу да се снађу у садашњости, али срсли са својим градом као и маховина која је прекривала старе градске зидине, древна здања и саме њихове домове...

ЧИЧА ТОМИНА КОЛИБА

САМ ЋУ СЕ БРАНИТИ

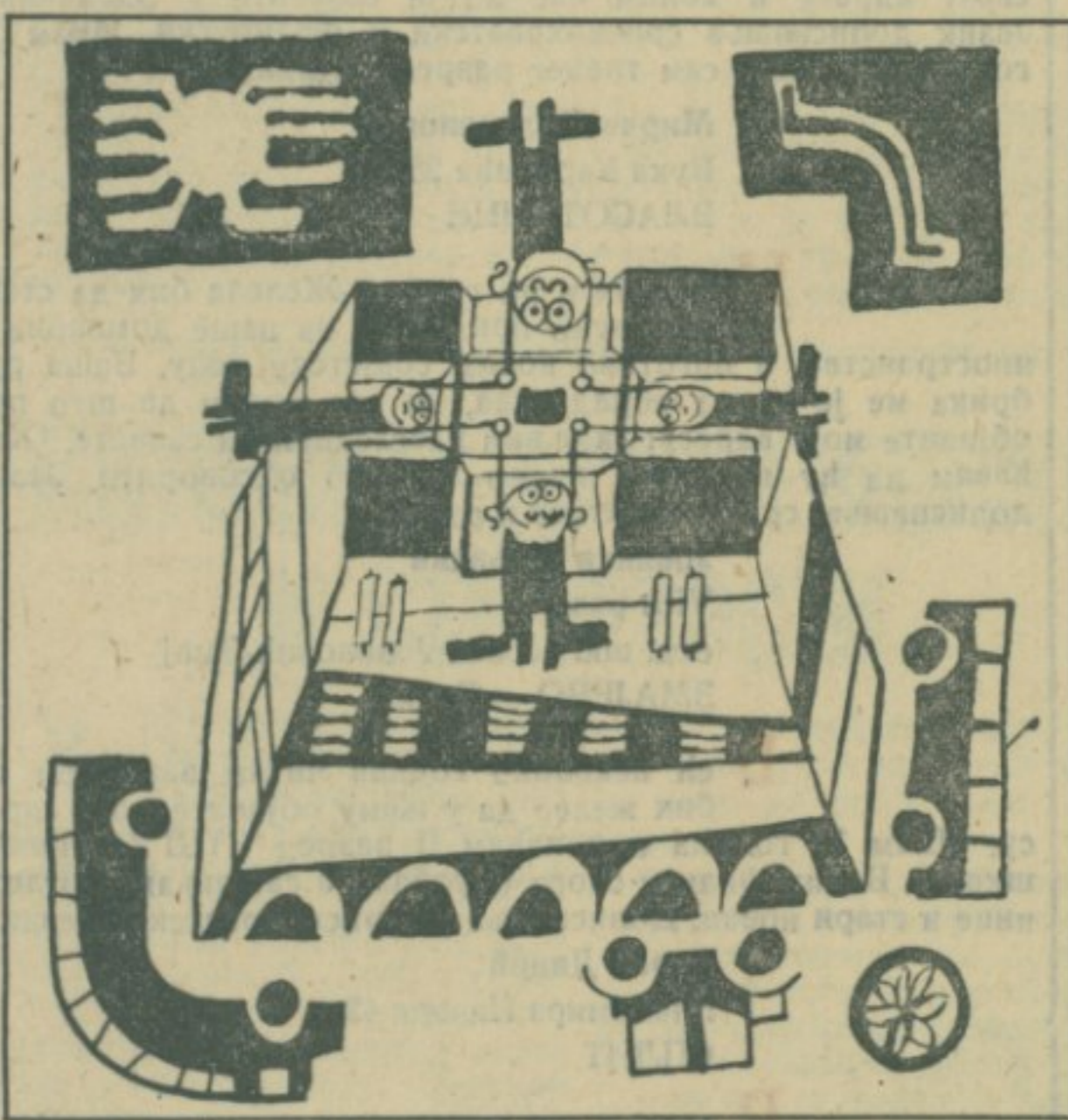

Када је Сципион био претор, десио му се овакав случај. Неко је оптужио једнога Сицилијанца, па пошто овај није могао да плати браниоца, Сципион му је по службеној дужности одредио за браниоца једног занста племенитог човека али не мудрог. Када је Сицилијанац чуо како га овај племенити човек неспретно брани, обрати се Сципиону и рече: — Преторе, молим те, дај овог браниоца моме противнику, а ја ћу се сам бранити.

ДОЖИВЉАЈИ У БРАДИМА ЦРТА И ПИШЕ Ћ.ЛОБАЧЕВ

Шаховски календарској

ШАХОВСКИ КЛУБ — МУЗЕЈ

Највећи шаховски клуб у Буенос Аиресу заузима све просторије у једној четвороспратници. Део клуба представља музеј у коме се налазе многе шаховске драгоцености, на пример шаховски сто на коме је игран наставак 34, последње и одлучујуће партије меча Аљехин—Капабланка. На зидовима се налазе портрети шампиона света у шаху који су посетили клуб. Ласкер, Капабланка, Аљехин и Еве потписали су се на портретима. Занимљиво је да просторије клуба шахисти деле са играчима карата.

ИЗНЕНАДНИ СУСРЕТ У ВАРНИ

У оквиру квалификације за првенство света за жене одигран је у Варни шаховски турнир на коме је учествовало 15 шахисткиња из 7 земаља. Са овог такмичења квалификовале су се за турнир кандидаткиња за првака света у шаху за жене: учитељица из Дрездена В. Новара, која је освојила 9,5 поена, као и предавач Букурештанског универзитета А. Николау и лекар из Софије В. Асенова, које су сакупиле по девет поена, — њих три су уједно и

париског шаховског клуба „Каиса“ и наступила је за екипу Француске на Првој Олимпијади за жене 1957. године. Ева Каракаш је добро позната свим млађим шахистима у Мађарској. Два пута месечно она се појављује на малом екрану и прича о лепотама шаха, о основама стратегије и тактике у шаху и уопште на најбољи могући начин популаризује шаховску игру.

АПСОЛУТНИ ПОВЕДНИК

У бечком шах-клубу 1900 године одиграо је комбинавану симултану утакмицу првак света др Емануел Ласкер: играо је на 25 табли од чега против петорице партнера наслепо. За опкладу је играо у исто време и две партије мица. Ласкер је прво победио партнере у мицама, онда су били на реду они против којих је гледао табле и на крају је капитулирало свих пет оних против којих се борио наслепо.

ПОСМАТРАЧИ ОТКРИЛИ ГРЕШКУ

На XI шаховској олимпијади у Хелсинкију 1954. године забележен је у 2. колу интересантан случај у партији Јероли—Ривера у мечу Луксембург—Колумбија. Противници су начинили 7 потеза при неправилном положају шаховске табле (у десном углу налазило се црно поље). То су први запазли гледаоци, дошле су судије, играчи су престали да повлаче потезе...

Шаховска tabla је затим

них посуда које су пре почетка игре пуњене вином, и то у свакој фигури било је друго вино. Правила су предвиђала да играч кад подигне фигуру мора претходно да је испије.

НИЈЕ РЕШИО СВОЈ ПРОБЛЕМ

Нашем познатом шаховском композитору Исидору Гросу (1866—1943) десило се ово: није био у стању да реши сопствени проблем чије је решење било у три потеза. Пријатељ му је поднео проблем и замолио за решење. Грос, који је био велики мајстор проблемског шаха, није могао да се сети решења. Наиме, проблем је био саставно пуних 20 година раније.

ШАХОВСКИ КОЛЕКЦИОНАР

Спенсен Брутон из Челтихема у Енглеској има једну од највећих збирки на свету шаховских аутограма, писама чувених велемајстора, шаховских формула и коверата мао и формула са убележеним партијама чувених велемајстора. Такође поседује

аутограме проналазача пеницилина Александра Флеминга, др Едварда Телера, маршала Монтгомерија, енглеског песника Т. С. Елиота, јерменског композитора Арама Хачатурјана и многих других познатих личности.

СЛАВНИ ПОРАЗИ

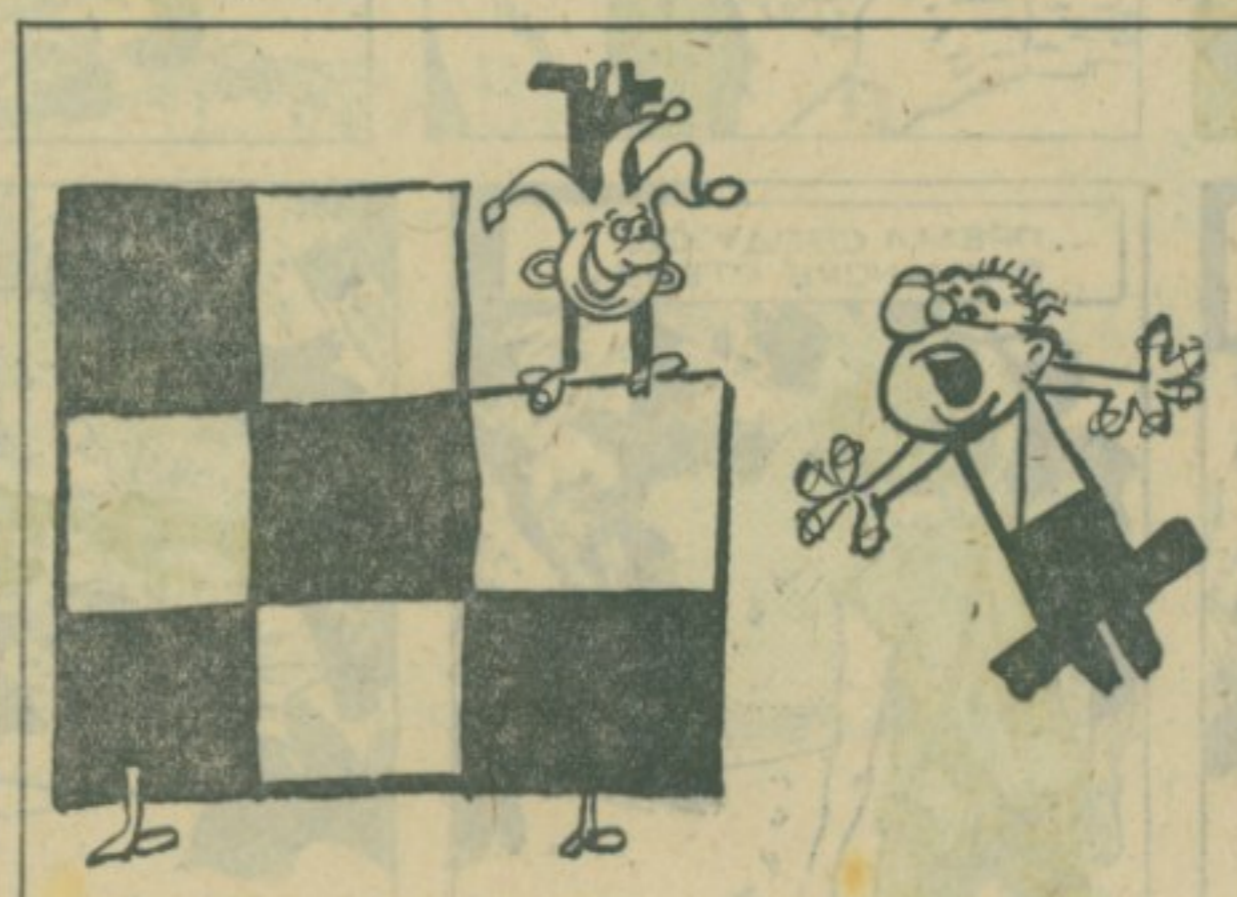
Да би неко постао познат у шаху, понекад је допољно — да претрпи пораз! Кизерицког знају по поразу у „бесмртној партији“ с Андерсеном; велемајстор Бора Костић је у чувеној минијатури победио Милока 1911. године; професор Јоханес Еквист прославио се поразом у партији са велемајстором Ми зесом. Све те партије ушле су у велики број уџбеника и познате су шахистима широм света.

МЕЧ ПРЕКО ТЕЛЕВИЗИЈЕ

За време кратког боравка у Шведској 1959. године велемајстори Котов и Рагозин боравили су у Стокхолму и на ступили на телевизију. У мечу од једне партије, коју је преносила телевизија, Котов је победио Рагозина у 28 потеза. Ово је била једна од првих шаховских партија која је преносена преко телевизије.

СУМЊИВИ

Полиција у граду Ворчестеру у држави Масачусетс (САД) обавештена је да се у једном паркираном аутомобилу налазе два сумњива човека, који нагнути један према другом раде нешто по чему би се могло закључити да су прекршили закона. Полицијска патрола је брзо дошла, опколила аутомобил. Када су осумњичене позвали на предају били су врло изненађени: они су мирно играли своју шаховску партију.

КАД ГРАНИЧАРИ ПЛАЧУ...

Граничари Карацупа и Шилово до њега, узео му шлем са главе па га однео на обалу, а затим се поново вратио до Карацупе ухватио га за раме и вукао ка обали. Пошто је спасао њега, вратио се по Шилова и њега спасао.

— Никада нисам плакао — причао је касније Карацупа — а мислим да ни Шилово није мекан човек, али да сте видели како је између нас скакао вучјак, како нам је лизао руке и лице радујући се нашем спасавању, сигурно нам не бисте замерили што смо обојица заплакали.

Граничари Карацупа и Шилово до њега, узео му шлем са главе па га однео на обалу, а затим се поново вратио до Карацупе ухватио га за раме и вукао ка обали. Пошто је спасао њега, вратио се по Шилова и њега спасао.

— Никада нисам плакао — причао је касније Карацупа — а мислим да ни Шилово није мекан човек, али да сте видели како је између нас скакао вучјак, како нам је лизао руке и лице радујући се нашем спасавању, сигурно нам не бисте замерили што смо обојица заплакали.

БУРАН ЖИВОТ

Извесног Цона Малнеса из Сиднеја сматрају најживањим човеком у Аустралији. Малнес има безмало сто година. Досад га је два пута ујела отровна змија, три пу-

та га је прегазно аутомобил, четири пута мотоцикл и седам пута су га оборили и прешли преко њега непажљиви бициклисти.

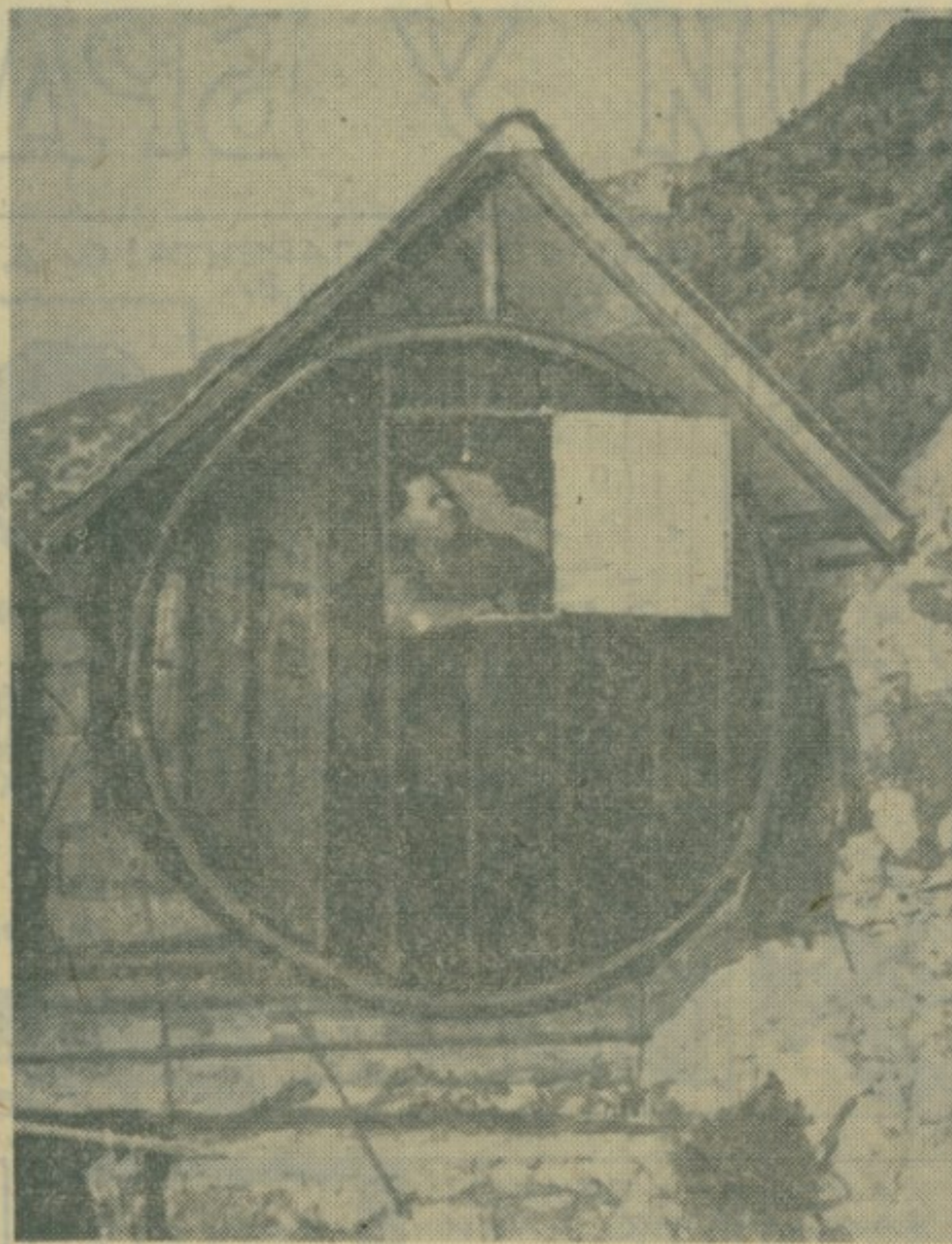
СВЕ ЈЕ РЕЛАТИВНО

Једна слика француског сликара импресионисте Кампија Писароа (1831—1903) продата је пре извесног времена за више од 40 милиона старих француских франака.

Тако је једну његову слику. Она је вредно 20 златних франака а Писаро је тражио 25. Пошто се нису споразумели, Италијан је изашао говорити:

— Нећу да платим толико, моја деца би ме се одрекла, ујела отровна змија, три пу-

тако је једну његову слику. Она је вредно 20 златних франака а Писаро је тражио 25. Пошто се нису споразумели, Италијан је изашао говорити:

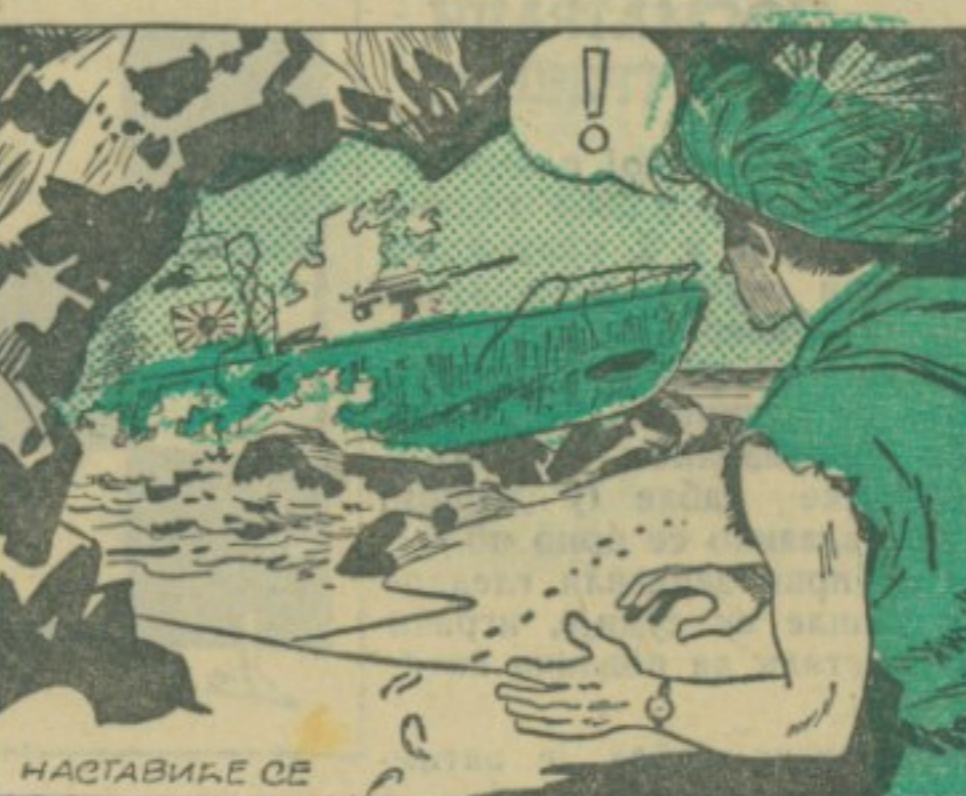
Стопама Диогена

Како се породица адвоката Винченца Сеса овог лета никако није могла да сложи куда ће на летовање, „отац породице“ пошао је за свој ра-

чу. На обали у близини Напула начинио је себи стај од неколико великих буради. До дао је кров од сламе, један прозор и један душек.

WALT DISNEY

РОБИН КРУСО

Тисма читалаца

Редован сам читалац „Забавника“ и могу само да га похвалим. Жеља ми је да се дописујем са друговима и другарицама који воле историју, географију и физику а који су навијачи „Црвене звезде“. Похађам седми разред основне школе. Уједно честитам редакцији „Забавника“ срећну Нову 1967. годину.

Радивоје Радисављевић
основна школа „Ђура Јакшић“ VII,
У ПЛАЖАНУ

Као редовне читатељке вашег листа желе бисмо да објавите наше адресе: ја имам 14, а моја другарица Мира, која такође жели да се дописује, има 13 година. Обожавамо „Битлсе“ а скупљамо сажете и марке. Језик дописивања српскохрватски, руски и енглески.

Марија Анђелић
Шуматовачка 57
БЕОГРАД
Мирјана Булић
Шуматовачка 53
БЕОГРАД

Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства — СССР. Хоби ми је скупљање глумаца и разгледница. Ученик сам основне школе у Београду, имам 14 година. Језик дописивања српскохрватски и руски.

Бранислава Бурда
Милорада Гавриловића бр. 8
БЕОГРАД

Редован сам читалац „Политикиног забавника“ па бих зато желела да у њему објавите моју адресу. Зовем се Вера. Ученица сам првог разреда учитељске школе, имам 16 година. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства на српскохрватском и руском језику. Мој хоби је скупљање разгледница и марака. Волим посебно музику и спорт.

Верица Крстић
уч. I учитељске школе „В. Дугошевић“
ПОЖАРЕВАЦ

Пошто сам редован читалац вашег веома популарног листа, молим вас да у њему објавите моју адресу. Скупљам маркце и волим Златка Голубовића и Тамару Шарич, Ватрени сам навијач „Црвене звезде“. Желим да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Мирослав Тодоровић
П. Ековомске школе
КРУШЕВАЦ

Редован сам читалац вашег листа и желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства, па вам зато шаћем своју адресу и молим вас да је објавите у Забавнику. Језик дописивања српскохрватски и француски. Имам 18 година и ученик сам трећег разреда гимназије.

Мирче Милованић
Вука Караџића 25
ВЛАСОТИНЦЕ

Имам 14 и по година. Желела бих да стекнем пуно пријатеља из наше домовине и иностранства, а поготово волим совјетску децу. Ваша рубрика ме је веома обрадовала, па вас молим да што пре објавите моју адресу: скупљам разгледнице и салвете. Обезбеђувам да ћу на свако писмо сигурно одговорити. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Јованка Хрњачки
VIII раз.
осн. шк. „Јован Јовановић-Змај“
ЗМАЈЕВО — Бачка

Већ неколико година читам ваш лист па бих желео да у њему објавите моју адресу. Имам 16 година и похађам II разред СТШ (техничке школе). Волим филм и спорт (фудбал), а скупљам разгледнице и стари новац. Дописивање на српскохрватском језику.

Зоран Динић
Владимира Назора 42
СПЛИТ

Редован сам читалац вашег листа. И он ми се много допада. Зовем се Гордана, идем у VIII разред основне школе. Имам 16 година. Желим да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље и иностранства — СССР. Језик дописивања: српскохрватски и руски. Скупљам разгледнице, фотографија глумаца и певача и волим забавну музику. Обезбеђувам да ћу на свако писмо редовно одговорити.

Гордана Фуруновић
уч. VIII раз.
основне школе „Вук Караџић“
ГЊИЛАНЕ — Космет

Ужељи да се боље упознам и сазнам више о својој земљи преко другова и другарица који би желели да се дописују, шаћем вам своју адресу. Имам седамнаест година и живео сам у Београду. Скупљам разгледнице и слике „Битлсе“ и „Ролингстоунсе“.

Милош Јеленић
Војна ваздухопловна гимназија
„Маршал Тито“
МОСТАР II А

БОЦЕ НА ГРОБУ

Џејмс Гибсон из америчког града Јорка тражио је од својих будућих наследника да му, кад умре, подигну надгробни споменик од белог мермера у облику две циновске боце за вино. Наследници су му испунили жељу. Али, на упорне захтеве месних моралних „чистунаца“, који су сматрали да је то срамно за читав град, споменик је морао бити уклоњен мада је привлачно велик број туриста.

ЉУБИМЦИ НА ПОЗАЈМИЦУ

Мали Енглези који воле животиње добили су недавно необичну установу која ради на принципу библиотеке. Само, у њој се не позајмљују књиге већ разне животиње. Дете, на пример, у њој може да до бије мачку, пса, бодљикавог прасе, канаринца или коју другу животињу, да је задржи код себе извесно време а онда је замени за неку другу итд.

НЕЗВАНИ ГОСТИ

Неки швајцарски научник отишао је на летовање забављивши да претходно затвори један од горњих прозора на својој лабораторији. Када се вратио имао је шта и да види: на његовим боцама с хемикалијама један пар врања савно је гнездо.

У време пуних ратова мало Римљана је радило, али су се готово сви бавили политиком и учествовали у администрацији великог града чије је име представљало симбол римске државе. Средиште Рима био је Форум где су се уздизала дрвена светилишта, одржавали народни скупови и заседао Сенат. Ова традиција, која потиче из времена краљева, одржала се и под царством када је Рим постао престоница света. На Форуму су се скупљале и судије кад би делиле правду.

Међутим, Форум је за све време римске историје па и у току републиканског периода, исто тако био и трговачки центар. На овом тргу су се низала два реда дућана од дрвета, који су били власништво државе и који су издавани трговцима, у прво време највише месарима и продавцима животињских намирница. Касније су месарнице пресељене у нове дућане северно од Форума док су у старе смештене мењачнице у којима су се обављали новчани и банкарски послови.

РИМ ПРЕ 2.000 ГОДИНА

КЛАУДИЈЕВ АКВАДУКТ.

Докони грађани живели су од рада робова и проводили по цео дан у разговору, тргујући и водећи политичке расправе на јавним местима. Високе зграде и до осам спратова могле су се запамити као обичне чамове брнарне. Римљани су се свакодневно купали и проводили у јавним купатилима, термама, многе угодне часове.

Јућер слоја бринули су се о свом иметку, закључивали уносне трговачке послове, решавали спорове са суседима. Значај игара, амфитеатара, стадиона и других јавних места у животу Римљана позрело од грчке палестре и у почетку оне су се састојале од неколико тесних и мрачних кабина у којима су се Римљани освежавали после напорних физичких вежби. У најстаријим термама Пом-

(аподуторијум) затим у хладну просторију (фригидаријум) где се освежава хладном водом. Из фригидаријума се иде у млаку дворану (тепидаријум) у којој се тело навикава да подноси вишу температуру, на крају се улази у прегрејани амам (цалдаријум) у коме се изазива обилно знојење.

Међутим, уређаји за купање представљали су само један део терма, које су у ствари замишљене као угодна места за уживање, шетњу и হাসкање. Свака терма је

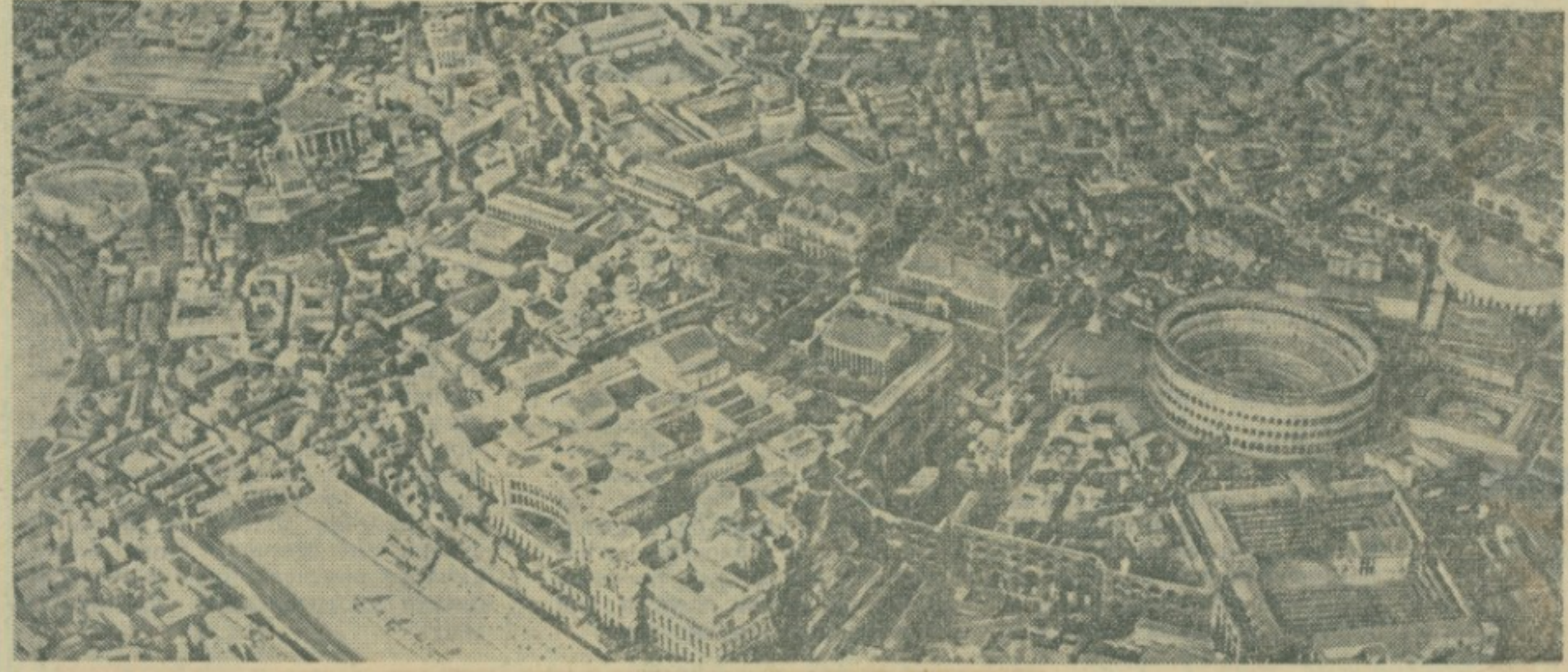
ном постојао један за то нарочито одређени сенатор. Терме, јавне чесме и фонтане су у сваком тренутку морале имати воде. Само ретки патрицији и имућни привилегисани Римљани добијали су воду у својим кућама. Временом је дошло до велике злоупотребе јавне водоводне мреже и многи појединци су неовлашћено, захваљујући мићу и поклоницима, одводили воду из општинских водовода.

У Риму је у време Августа било шест аквадукта па ипак је то за овај многољудни град било недовољно. Стога су неколико деценија касније саграђена још два циновска аквадукта чији лукови још и данас надвисују Кампању од врхова Албен до улаза у град.

Доскора се веровало да су готово сви Римљани живели искључиво у кућама са атријумима које су биле затворене у односу на спољни свет и у којима је живот био усредсређен око једног пространог отвореног дворишта у чијем се базену прикупљала кишница. Сличне су касније биле и маварске куће. И у једнима и у другима је распоред просторија био доста неекономичан. То је нарочито долазило до израза у робовласничком уређењу када је робове требало сместити у посебним просторијама и на другом спрату од господара. Стога су се у Риму рано одомаћиле велике куће за становање познате под именом инсуле.

Овакве куће имале су више спратова чији се број често пењао до седам или осам. Сваки спрат је био подељен на посебне апартмане и станове до којих се долазило степенштем које је водио право на улицу. Освећивање су Римљани обезбеђивали великим прозорима а куће су имале и светларнике. У приземљу се налазили домаћини. Собе у становима нису имале посебне намене. Тако није било купатила, кухиње и оставе као у савременим становима. Вода није досезала на спратове али то није нарочито угрожавало јавну хигијену јер су сви Римљани одлазили у терме.

Чак и сиромашније породице које су становале у инсулама имале су по два до три роба. Они су спавали на сламарницама а понеки и на голем поду увијени у ћебад. Господари су спавали на платима разапетим у нарочитом раму, имали су јастуке али не и чаршаве. Римске куће нису имале пећи за ложење. Неке инсуле су биле лепе грађевине са балконима. Међутим, најчешће су то биле врло несолидне куће слабе грађе које су се често рушиле. Виши спратови су били од дрвене конструкције што је доводило до честих пожара. Тако је за време чувеног пожара 64. године наше ере под Нероном изгорело више од трећине града. Да би се избегле ове опасности, Август је издао наредбу да се не смеју градити грађевине више од 70 стопа или око 20 метара.

ЦЕНТАР РИМА ИЗ ВРЕМЕНА КОНСТАНТИНА.

Продавци поврха, живе стоке и пољопривредних производа нису имали дућане већ су своју робу излагали под ведрим небом као што се то још и данас често чини у свим земљама Средоземља. У Риму су подизане многе грађевине намењене народу, римској светини, наравно не и робовима, која је проводила знатно више времена изван својих кућа него у њима. Постојећи друштвени односи су играли велику улогу јер су остављали грађанима „вечног града“ много слободног времена. Установа родства је ослобађала Римљане свих озбиљнијих радних обавеза. Велики број грађана учествовао је у вођењу администрације града а они који нису били припадници влада-

нат је и досад много пута истицао. О томе сведочи један стих песника Беде из VIII века наше ере посвећен Колосеуму: „Докле год буде постојао Колосеум, постојаће и Рим. Када буде побеђен Рим, нестане и Колосеум. А када нестане Рима, нестане и света. У царском Риму почела је да стиче велику популарност друга једна врста јавних опоменика. Биле су то терме — јавна купатила, која су по мишљењу дајашњих историчара заједно са амфитеатрима, неодојиве од историје римске цивилизације. Прве терме су се појавиле у Кампањи а у Помпеји су грађене под Сулом, око 80. година пре наше ере. Римске терме воде по-

пеје виде се пространа дворишта окружена стубовима за вежбање омладине. Одељења за купање у њима још увек су од другостепеног значаја. Постепено се улога терми мењала. Оне су све мање служиле за одмор и освежење атлета, а све више за брицање докониких и имућних грађана који су у њима проводили готово цело по подне. Највеће терме су грађене у доба Титуса и Трајана и оне немају више никакве везе са древним палестрама. У тим споменицима јавне хигијене, које је нараду поклањао император и бринуо се о њиховом одржавању, готово увек влада исти распоред просторија. Посетилац прво ступа у свлачионицу

имала шеталиште, баште, терасе, неке су имале чак и библиотеке. Купање је у свакодневном животу Римљана играло огромну улогу. Докони грађани су се за тај чин дуго припремали вршећи претходно умерене вежбе. Они су се шетали испод портика, које су окружавале терме и сатима се доплати малим кожним лоптама које су добацивали један другоме. Цео обред купања обављао се колективно. У топлу дворану тепидаријум се улазило у групама. Стари пријатељи су হাসкали или се склапали до ново познанство. Затим су се купачи подвргавали нези масера и нарочитих хигијеничара који су им уклањали не потребне маље, масали шаке уљем и дуго масирали сваки мишић. Време је пролазило и јављала се глад. Тада су у купатило улазили продавци колача са медом, ђаконија, топлих кобасица и воћа. Да би се могла одржавати јавна купатила биле су потребне огромне количине воде. Стога је Рим постао чувен као град аквадукта, водоводних цеви постављених на високом стубовима које су издалека доводиле воду. Велике количине воде биле су потребне и да би се сузбијали пожари који су били врло чести. Стога је одржавати службу водовода била једна од најзначајнијих функција у јавном животу Рима. О томе се под републиком бринули цензори и едили, под Августом сам император док је под Траја-

МИТОВИ О ДУГОВЕЧНОСТИ И СТВАРНОСТИ

У прошлости су се лондонски грађани забављали на тај начин што би се окупљали око Лондонске куле и посматрали огромног гаврана који је, по предању, био сведок убиства деце краља Едварда V 1483. године. Чак и данас извесан број лаковерних Лондонаца верује у ову легенду. Огроман гавран још и сад достојанствен зурн са своје куле. У ствари, птице се замењују сваких двадесет до двадесет пет година колико траје век једног гаврана. Сличне легенде проносе се и о краљевском орлу. У Шенбруну где се све до пред последњи рат могла видети једна очерупана стара орлушина, за коју су њени бечки чувари говорили да је исписник Наполеоновог сина војводе од Рајхштата. Данас природњаци знају да чак и најдревнији орлови не живе дуже од 50 година. Када је у питању век папагаја стварност ту није тако далеко од маште. Према званичним и провереним подаци-

цима из лондонског зоолошког врта, неке врсте папагаја могу да доживе сто година. Слово за кога је Аристотел веровао да живи 300 година а Бифон говорио да понеки доживи и пола века, у ствари не живи дуже од човека. Еванс и Индиј, Мелард у Бурми и Сандерсон у Африци утврдили су да слон у четвртој години престаје да буде дете, напушта мајку, између 15 и 18 година је „момак“ у пуној снази, зрео је када има 21 годину, најјачи је кад има 50, а у 70. је већ старац. Стогодишњац су исто тако ретки као и међу људима. Човек ипак није најдуговечније живи биће више врсте. Једна корњача имала је око сто година и била је тешка 150 килограма када је острво Маурицијус уступљено Енглеској. Када је случајно настрадао, један век касније, она је имала 200 килограма. И на крају: огромни китови живе око два пута краће од човека.

ПРАВИ И НЕПРАВИ

Познати руски песник Державин имао је у суседству једног свештеника који се такође звао Державин. Једном је свештенику Державину био послан пакет. Поштар је погрешно и пакет донео песнику Державину. У вези с тим песник Державин је написао стихове: „Да би другога Держави на од мене разликовао ето ти података: „Онај је млад али је с брадом, ја сам стар — али сам млад духом и грежовима. Онај је у мантији дугој и широкој, мој фрак је кратак и кус. Он је с косом, а ја сам ћелав. Ја сам прави, а он је пре-зимењак мој“.

НИЈЕ УВЕК: КО ЧЕКА — ДОЧЕКА

Читавих 20 година сваког месеца навраћао је у једну лондонску књижару исти купац и сваки пут куповао све што је објављивало о рату 1914—18. године. Трговца је годинама мучила радозналост па је најзад упитао човека због чега купује само ове публикације. Овај му је одговорио да се увек надао да ће у некој од њих наћи објашњење због чега је неки Сид Елис, који је 1915. године био са њима у чети, наименован за капалара а не он!

О ПРИТИСКУ — ВЕЛИКОМ И МАЛОМ

По њиви иде трактор, његове гусенице остављају за собом дубоке трагове. Зашто?

У фабрици је мукло одјенуо чекић и усијана челична шипка се спљоштила. Зашто?

Радник је ставио у машину комад графита и за мање од једног минута извадио је из ње дијамант. Зашто?

На сва ова питања одговор је исти: за све је „крив“ притисак.

Шта је притисак? Где је он најмањи а где највећи? Како се у техници ствара притисак?

ВАКУУМ ОБЛАЧИ РАДНИ КОМБИНЕЗОН

Уме ли човек да створи вакуум? Уме ли да га искористи? Уме.

Неоцењиву помоћ вакуум пружа вариоцима. Постоје материјали који се на уобичајен начин не могу заварити. Или, на пример, треба чврсто заварити два елемента а заварени шап не даје такву чврстоћу. Тада су научници предložили да се елементи заварују у вакууму. Стављају их у комору, спајају један с другим и из коморе одстране ваздух. На тај начин се у комори добија изванредно низак ваздушни притисак: један сто хиљади део атмосфере. У таквим условима молекули

материје једног елемента продиру у површински слој другог. Метали се не само заваре, они просто срасту. Из коморе се тада извлаче не два заварена елемента, већ монолитна конструкција. Квалитет „вакуумског шава“ не може да осигура никакво електрозаваривање.

Дуго су инжењери размишљали главу како да за супербрзе авионе израде кочнице које би биле и лаке и апсолутно сигурне. Пробали су све што је у техници било познато. И тек је заваривање у вакууму решило тај проблем. Сада је систем кочења код авиона потпуно сигуран.

ВОДА ТВРЂА ОД ЧЕЛИКА

У многим књигама може се прочитати да је вода „практично нестишљива“. Међутим, није баш сасвим тако. Додуше при малом притиску запремина воде смањује се толико незнатно да се она може сматрати нестишљивом.

Али уколико је притисак већи утолико је приметније смањивање њене запремине. При томе вода почиње да мења свој „карактер“. „Нео-

пасна“ и „кротка“ при притиску од једне или две атмосфере, она постаје неукротива и еластична ако притисак достигне 500 и више атмосфера.

Ако се у неку посуду упумпа вода збијена под неколико хиљада атмосфера, а затим се на посуду начини мали отвор из њега ће бризнути танак, блистав

млаз. Само ека вам ни на памет не падне да под њега ставите руке. Такав млаз је тврђи од челика и за само део секунде пробија металну плочу. Последњих година вода под притиском употребљава се уместо бушилица.

Хидраулични „топови“ (називају их монитори) употребљавају се за копање угља у ру-

дницама Кузнецког басена у Совјетском Савезу. Избациван из цеви хидромонитора под притиском од неколико десетина атмосфера, млаз воде продира у слој угља као нож у маслац. А ако се притисак у хидромонитору још повећа, воденим млазом може се сећи и обрађивати чак и мермер и гранит.

ПРЕСЕ — ЦИНОВИ

Ковачи и кујунџије, који су израђивали украсе од злата и сребра, били су познати и признати још у старој Грчкој, у земљама Далеког истока, у старој Русији.

У наше време њихови потомци не распирују меховима ватру, не ударају по металима чекињима и чекичињима. Огромне пресе срчују данас на металне полуфабрике своју огромну снагу.

У Совјетском Савезу конструисане су огромне пресе које имају снагу од 75.000 тона. Ако би се једна таква преса ставила на један тас терезија (наравно, замишљених), на други би, да би се успоставила равнотежа, требало ставити 50.000 путничких аутомобила.

У калупима ових преса делује притисак од 30.000 атмосфера, па и већи. На њима се обрађују кола за велике турбине, каросерије за теретне аутомобиле и делови за авионе.

ХРОНИКА ПРИТИСКА

1000 милијарди атмосфера — том огромном бројком мер се притисак у недрима најгушћих и најтоплијих звезда;
500 милијарди атмосфера — такав се притисак развија при експлозији атомских бомби;
5 милијарди атмосфера — највећи је притисак произведен у лабораторијским условима;
300 хиљада атмосфера — највећи је притисак који се могао добити помоћу хидрауличних преса;
30 хиљада атмосфера — толики је притисак потребан да би се израдио неки елементи турбина.

КОМАРАЦ — ХЕРКУЛ

Шта мислите, шта врши већи притисак: прст на школску клупу, аутомобил на друм или рилце комарца на кожу?

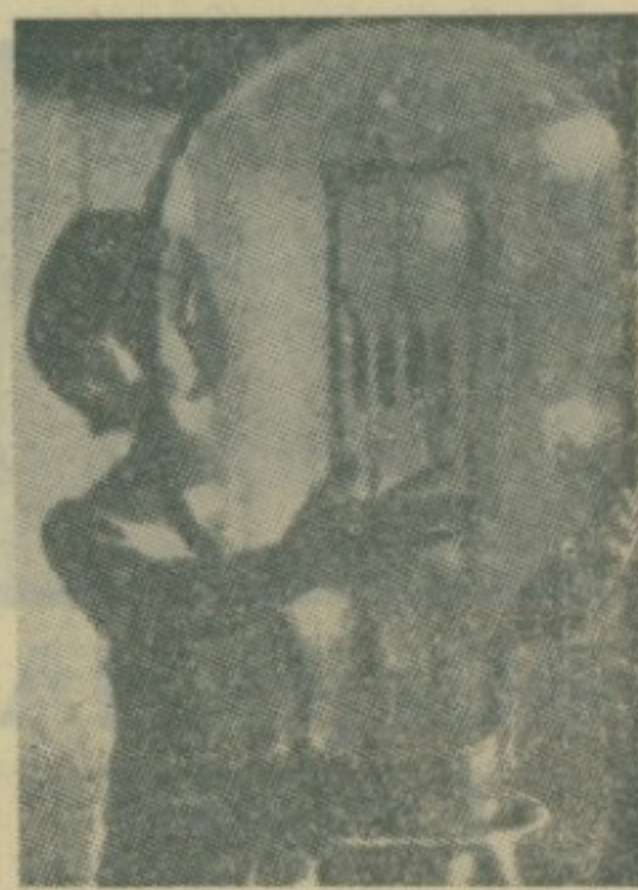
За многе ће одговор бити неочекиван. Најмањи притисак врши аутомобил а највећи комарац. Комарац је, истина, мали и слабачак али му је зато рилце веома оштро. Ако поделимо сву снагу коју има комарац на површину самог његовог

рилца, добићемо фантастичну цифру 100.000 атмосфера.

Такав притисак влада у недрима наше планете. У „сарадњи“ с високим температуром тај притисак рађа дијамант — најтврђи до данас познати минерал.

Природа се нерадо и тешко растаје са својим благом. Човек тражи и налази драгоцене кристале у велим пустињама Африке, и леде-

ној Јакутији. Али, њих нема довољно за све потребе савремене технике. Због тога су се научници упустили у „такмичење“ с природом. У нарочитим уређајима они су створили притисак од 100.000 атмосфера и температуру од око 2.000 степени. У тим условима обичан графит, који се мало чиме разликује од онога у нашим оловкама, претвара се у дијамант.

НАЈВЕЋА

У Токију је израђена највећа електрична сијалица на свету: висока је 99 сантиметара. Произвођачи тврде да се ноћу при њеној светлости може читати и на 500 метара од сијалице.

АНТИНАГРАДА

У Италији је установљена такзвана антинаграда за књижевност и уметност која се додељује познатим књижевницима, сликарима, и композиторима за најнеуспелија дела. Добитник ове награде обавезан је да једној од институција за културу приложи милион лира. У случају да добитник одбије да то учини, штампа ће га јавно жигосати као човека лишеног осећања хумора.

ПРИЈАТЕЉИ

Мрмот Нанка и црни мачор Ђаволак не раздвајају се ни дану ни ноћу. Дану заједно иду у шетњу, а ноћу спавају склупчани једно уз друго.

Нанка и Ђаволак живе на једном колхозу у Казахстану.

ФАРАОНОВА МАНИКИРКА

Египатски археолози открили су пре извесног времена у подножју пирамида Сакара у близини Каира две древне египатске гробнице саграђене за време владавине фараона Унаса из пете династије (2562. година пре наше ере).

Украси и предмети за свакодневну употребу помогли су археолозима да установе постојање неких занимања старих Египћана за која се раније није знало. На основу сарељафа на зидовима гробница, научници су утврдили да су ту били сахрањени: лич на фараонова маникирка, његов главни лиферант меса и рибе, као и дворски златар.

ОПАСНО ЗАНИМАЊЕ

Стан Еванс има једно од најопаснијих занимања у Енглеској: он музе женку носорога. Да би припитомио ову „становницу“ зоолошког врта у Бристолу, Еванс је морао да уложи много и времена и стрпљења. Еванс није изабрао ово занимање зато што воли опасност или што жели да се о њему прича: млеко је потребно једном научном институту који проучава састав млека свих сисара. Еванс намерава да „прошири“ свој посао: покушаће да музе и женку вилског коња.

У ЕРИ ШТРАЈКОВА

Вили Бредс из Бруклина затражио је од железничке компаније из Лонг Ајленда новчану накнаду у висини коштања седам вискија колико је попио чекајући да престане једночасовни штрајк особља воза којим је путовао. Не зна се како је компанија одговорила на овај необичан одштетни захтев.

Уморне пчеле

Бразилски научници су установили да пчеле у њиховој земљи пате од страшног замора. Разлог: у Бразилу биљке цветају током целе године. Док европске пчеле раде само 3 до 4 месеца годишње — колико траје период цветања — њихове бразилске „колегице“ запослене су током целе године.

НИСУ ПРЕВИДЕЛИ

У лондонском листу „Санди тајмс“ појавио се недавно следеће обавештење:

„Конгрес видовњака заказан за 18. децембар у сали хотела „Карлтон“ одлаже се због искривања непредвидених околности.“

ПОСЛЕДЊА ШУБЕРТОВА ЖЕЉА

кантијних музичких личности романтизма.

Па ипак, последње што је Шуберт написао није била композиција већ писмо упућено пријатељу Шоберу с којим је, почетком 1828. године, делио стан из којег се иселио због тога што није могао да плати свој део кирије. Ево тог писма:

Драги Шоберу,

Болестан сам. Ништа нисам јео ни пио једанаест дана и толико сам изнурен и слаб да само могу да пређем од постеље до столице и на траг. Не гује ме Рина. У овом мом очајном стању молим те буди љубазан и набави ми нешто за читање. Од Фенимора Купера читао сам „Последњег Мохиканца“, „Шпијун“, „Трагач“ и „Пионир“. Ако имаш

још нешто од њега, молим те да то оставиш код фрау Богнер у кафани. Мој брат који је сушта савесност донеће ми то на најсавеснији начин. Или пошаљи било шта друго. Твој пријатељ Шуберт.

Шуберт на смрти жели да прочита још један авантуристички роман намењен недораслим дечацима. Жеља изгледа да је необична само на први поглед. Велики композитор жуди да чује како се под мокасинама лаконог Индијанца ломи сува гранчица, да чује пригушене звуке бескрајне прерије, да осети било тамних шума, жубор река и заглашну буку водопада, да се уживи у борбу за живот. Он који је у 31. својој години одлази из живота...

Десет малих пернатих сиротана

Ако је гајити канаринце и друге птице певачице, које су навикле на људе и живот у кавезу. То је теже постићи са птицама које се не држе у кавезима. Ево шта о томе прича један љубитељ птица који је успео да одгаји десет малих сеница.

„Окачио сам сандуче за гнездо, које сам сам израдио, на отвореној тераси у приземљу нашега стана. Тераса је гледала у врт. После кратког времена у њему се населио пар црноглавих сеница. Убрзо се из сандучета зачуло пиштање младанаца. Родитељи су им неуморно доносили храну и ми смо лепо могли да посматрамо како их хране различитим инсектима и лептирима. Младунце које би се помолило на отвору добило би свој оброк и повукло се, одмах би се појавила друга главица са широко отвореним кљуном. Родитељи су, да тако кажемо, имали пуне руке посла да нахране младе гладнице. Били су неуморни. Али, једнога дана нису се појавили. Изгледа да су негде страдали. Из сандучета се непрестано чуло тужно пиштање, које је личило на плач. То је трајало цео дан. Када се наставило и сутрадан, отворили смо сандуче. Слика је била дирљива: десет малих голубјавих птица отворених кљунова, уз тужно пиштање, чекало је свој оброк. Шта да радимо? Треба спасти мале.

Али како? Сместили смо их у малу пластичну посуду, на чупави пешкир да им буде топлије. Покушали смо да их хранимо мувама и другим инсектима, али то је било мало за десет гладница. Онда смо од белог сира и тврдо куваног јајета направили мале куглице, које смо помоћу чачкалице пружали гладним сиротанима. Јело им се свидело. Хранили смо их десет пута дневно. Касније смо им јеловник појачавали млевеним кикиријама, зобеним пахуљима и млевеном посном говединам.

Птичице су одлично напредовале. Већ после четрнаест дана почеле су да лепршају крилима и праве прве покушаје летовања. Мало затим почеле су и да леће по соби. Купили смо повећи кавез, наместили у њему пречке и трање и сместили своје љубимце. Са уживањем смо гледали како пију воду и како се купају у малој плиткој посудици. Ни онда се нису уопште плашили па су нам и даље јели из руке. С тугом смо помислили на дан када ћемо се морати растати. Дошао је и тај тренутак. Отворили смо кавез и пустили наше љубимце на слободу. Тештели смо се једино да ће се задржати у близини наше куће. Тако је и било. Често смо чули њихово цвркутање у нашем врту, у коме су вредно чистиле воћнике од штетних инсеката.

РУЖИЧАСТИ ЧВОРАК

Скакавац селица или *Locusta migratoria* инсект који живи веома „лош глас“. У топлим крајевима света ова штеточина често направи праву пустош на засејаним пољима. Његов највећи природни непријатељ је птица звана ружичасти чворак или *Pastor roseus*. Нешто је већи од обичног чворка, особине и навике су им сличне ма-

ну послатицу му представљају главе и опнаста крила скакаваца селица. Радо ујутру, док су скакавци на ливадама и пољима још „дремљиви“ наступају збијена јата ружичастих чворака и бацају се на све живо што се миче по трави. Узлећу и затим, мада сити, и даље лете и пуштају-

Они ружичасти чворци који су једном стизали до југа Европе, задржавали би се ту и гнездиле, а враћали би се у своју постојбину тек када би млади били способни за лет.

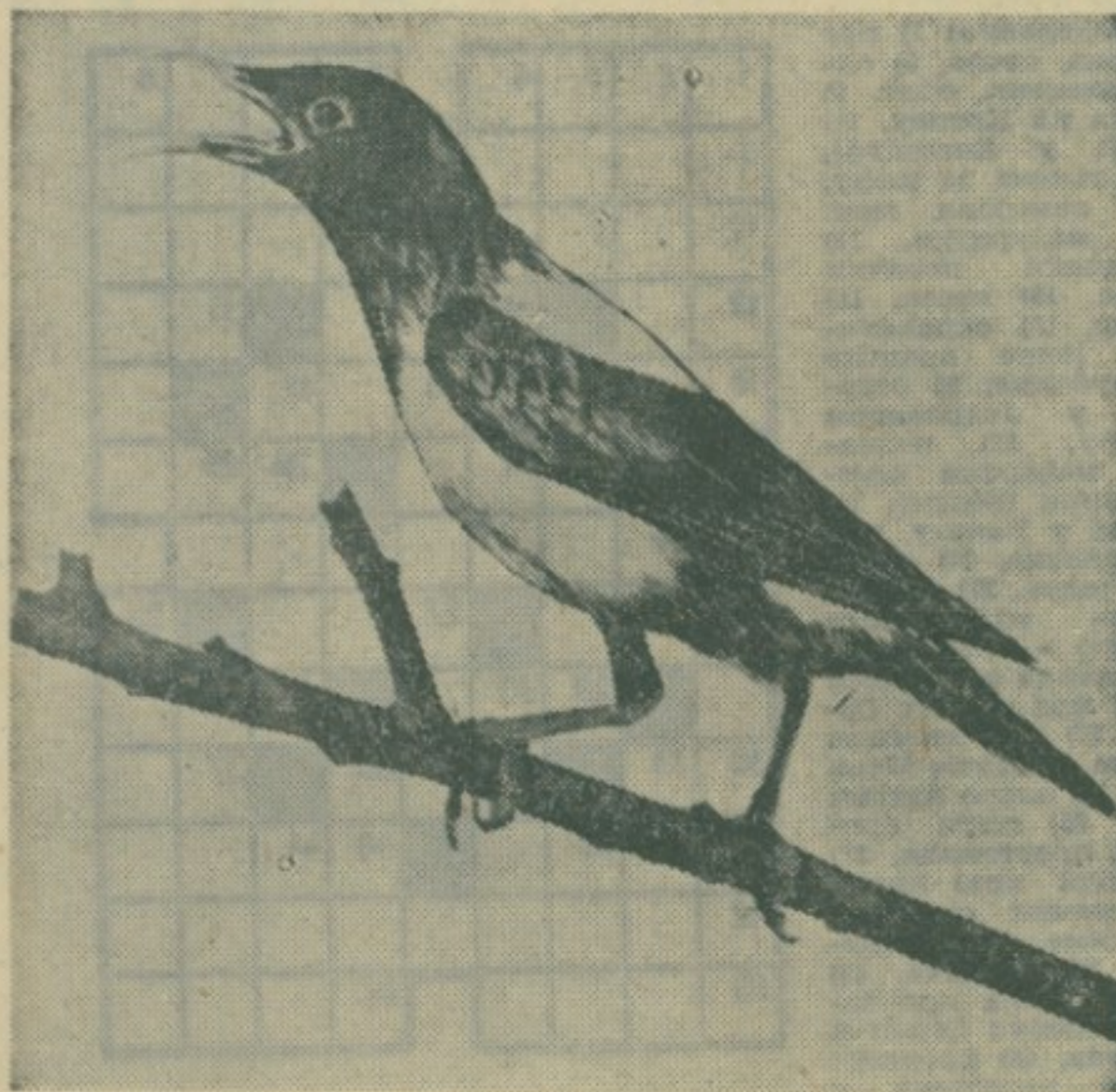
Године 1817. и 1837. на хиљаде ових птица допрло је у све балканске земље, северну Италију и југ Француске.

Наш научник Јосиф Панчић нашао их је у Србији око 1867. године а после тога нађени су још 12 пута. Изаче, најчешће се у нашој земљи појављују у Македонији а њихова појава узрочно је веза-

на за појаву скакаваца. Као предводници појављују се најпре мала јата. Гнезде се по воћњацима.

Нека мања јата стизала су и до Енглеске, Данске, а неколико чворака ухваћено је чак и у Финској.

И у ропству чворак је весела птица која се врло брзо прилагођава околини, једе готово све изузев зрнела. Извесни чворци успевају чак да понове покоју реч укључено њихов сопственик има стрпљења да ту реч често пред њима изговара.

да се ружичасти нешто брже креће по земљи због удигнутијег ножног сплета. Перје му је сјајно црне и нежноружичасте боје.

Пореклом је из Азије. Домовина му је Индија и то њен северозападни део. Одатле се креће с пролећа у јатима и у потрази за скакавцима прелази целу Малу Азију. „Јурени“ за скакавцима он стиже чак и до југоисточне Европе у земље око Дунава.

Ружичасти чворак једе и друге инсекте и плодове биљака топлих крајева али глав-

ни продорне крике нападају преостале скакавце.

У Малој Азији долазак ружичастих чворака и уништавање скакаваца — штеточина сматрано је као знак провиђења. У V веку један византијски историчар, описујући поља која су опустошили скакавци, наводи да је у близини једног храма постојало веко узгајалиште птица које су уништавале скакавце. Највероватније су то били ружичасти чворци.

НАЈСИТНИЈА РИБИЦА ЕВРОПЕ ЖИВИ У НАШОЈ ЗЕМЉИ

Вероватно сте већ знали да је наша земља по врстама риба прва у Европи. Не само зато што у нашим водама живе готово све врсте европских риба него има и већи број врста, нарочито у крашким крајевима, које живе само на ограниченом простору у нашој земљи и нигде другде на свету. То су такзвани ендеми. А што се тиче величине, сваком је познато да је код нас заступљена и највећа риба слатких вода: сом. Међутим, прва је, научно откриће да код нас живи и најмања риба Европе. То није караш, за кога се обично каже да је мали, јер он може да буде већи од длана. Једна од најмањих риба у дунавском сливу јесте округла платиница или гав-

чица, која своју икру одлаже у љуштури шкољки. Али ни она није најмања. Нису најмање ни ситне беле рибице уклице-беовице, ни виуни, ни пиори зеленци, јер сви

на шпанском значи „ситница“, није већа од шест сантиметра, и то женка, док је мужјак упола мањи. У рекама јадранског слива живе још мање рибице. Тако у ма-

1924. пронашао и описао наш икhtiолог Караман. Ова рибица није већа од малог прста на дечјој руци, дакле око 4—5 сантиметара. Живи на плавним теренима око Охридског језера, као и у приобалним пливацима самог језера. Леђа су јој сивкаста, трбух жуте боје лимуна. Чак су јој и очи жућкасте. На леђима има неколико црних тачкица. Врло је живава, а храни се ситним животињинама и мушцима. Научно име јој је *Parophoxinus minutus*, а „minutus“ значи латински сасвим ситан, мајушан. То је, ето, једна занимљивост из разноликог света наших риба, коју многи, па и стручњаци, до недавно нису знали.

они могу у повољним условима да нарасту до десет сантиметара дужине. Може се рећи да је у дунавском сливу најмања рибица гамбузија, која је вештачки насељена, јер тамани ларве комараца који преноси опасну болест маларију. Гамбузија, чије име

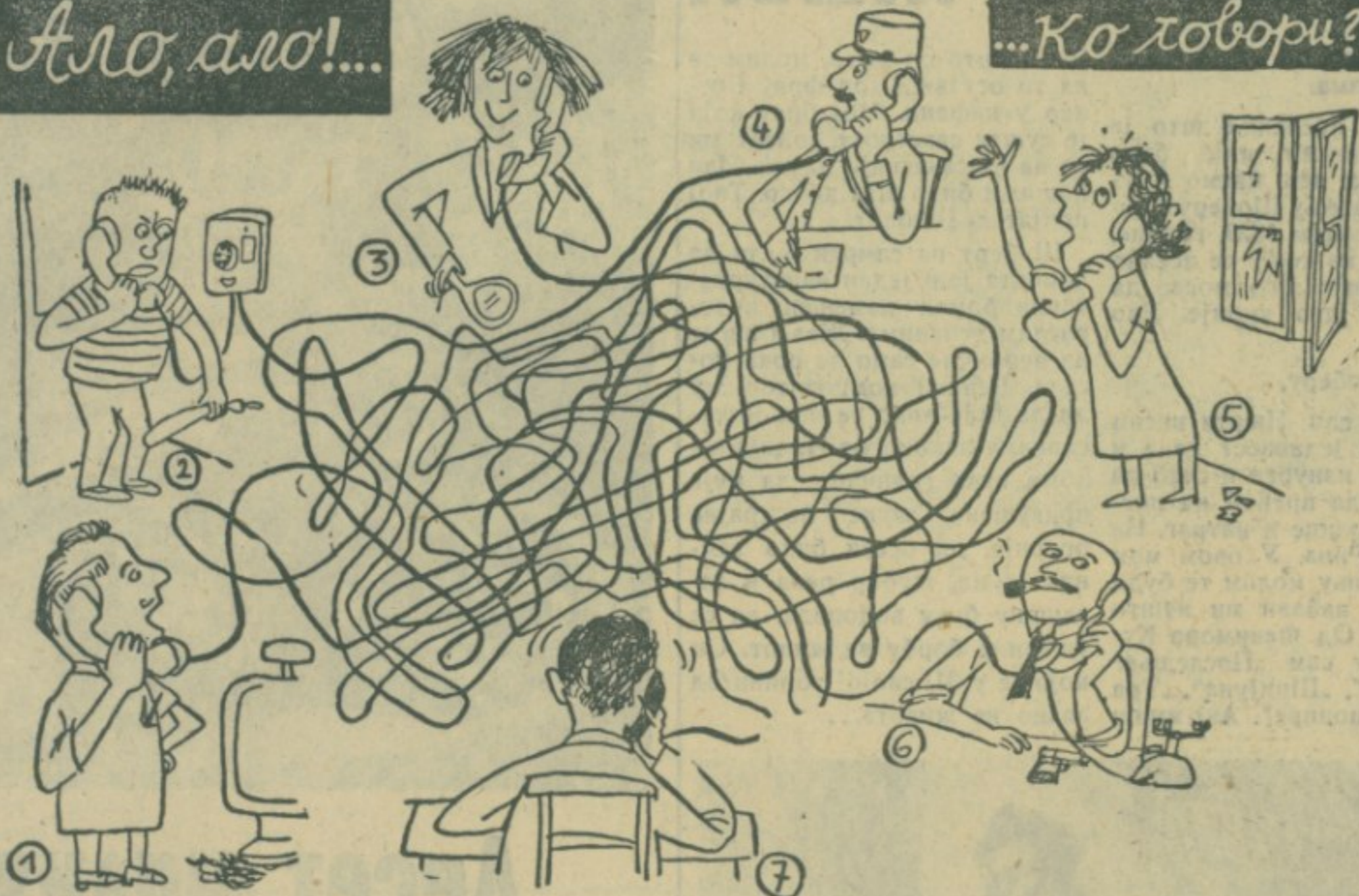
лим језерима око Вргорца живи мали главочић воденак или рјекуљаш, који није већи од 6 см, а у реци Јадро код Сплита мали главочић црнотрус који је још мањи.

Ипак, најситнија рибица у нашој земљи и целој Европи је охридска гаовица, коју је

ОТВОР И ОЧИ

Ало, ало!...

...Ко говори?

Седам особа телефонира или... покушава да телефонира. Не знамо ко с ким говори и шта говори. Очигледно је да, пошто на слици има непаран број особа, да једна од њих узалуд покушава да добије везу. Од вођених разговора познате су нам четири реченице. Покушајте да откријете ко с ким говори. То ћете моћи да утврдите на основу личности које разговарају и четири реченице за које знамо да су у разговорима изречене. Ево тих реченица:

- а) Дођите брзо, брзо...
- б) Примину вас тачно у 2 часа.
- в) Шта се догађа? Докле ћу да чекам?
- г) Сад баш излазим из њене куће, газда.

Ако не можете да на основу личности и реченица утврдите ко с ким говори, покушајте да „идете“ телефонским жицама и да откријете који су телефони везани. А ако и то не помогне...

Одговор:

„внж вт илвон эч эжкоу влип
эс онзвкп и левн элрдоу вт эжон эн олп эс илдт
кэфодр внэжкэго вродо эфот хвкто вт (ф фодр)
внфепигоп лондлжэв эвоэ (р фодр) внэж оврех
-оп је лржк (р фодр) энэж эчкпкк ен ивзкп овврпдл вт
(р фодр) илвэл мовн вчвэл (з фодр) жингвонпц всар
з к иликинп вт вч вт (р фодр) жокп л локсрвэв вчип
-вкп вавлшвэвэвэв (п фодр) нэжкэго вродо эжнпф

288	294	300	257	270	276	282
296	302	259	265	271	284	290
304	261	267	273	279	285	298
263	269	275	281	287	293	299
264	277	283	289	295	301	258
272	278	291	297	303	260	266
280	286	292	305	262	268	274

СРЕЋНА НОВА ГОДИНА МАЛИМ МАТЕМАТИЧАРИМА

У магичном квадрату на нашем цртежу бројеви од 257 до 305 распоређени су тако да њихов збир у свим водоравним и усправним редовима као и по дијагоналама, износи 1967. Објављујемо га поводом Нове године, као куриози тет своје врсте.

МАТЕМАТИЧАРЕВ ГРОБ

Диофантос који је у 4. веку живео у Александрији био је толико занесен математиком да је чак и натпис за свој сопствени надгробни споменик сачинио у облику проблема с једном непознатом.

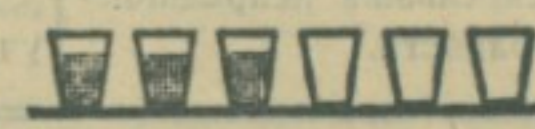
„Ово је Диофантосов надгробни споменик. Погледајте на како необичан начин овај камен одаје ње гове године у часу смрти: као младић провео је шести део свог живота. Још дванаести део живота уз то док му је израсла брада. И још седми део његовог живота прошао је до дана када је ступио у брак. Срећно је живео са својом женом пет година пре но што му се родио син. Али, судбина је била сурова: вољени син проживео је само половину очевог века а онда је подлегао подмуклој болести. Само је љубав према свету бројева могла да донекле ублажи очев јад. Четири године тражио је у њима

утеху пре но што се његов животни пут завршио.“

Можете ли да израчуна-те колико је година Диофантос имао кад је умро?

Одговор: 84

ШЕСТ ЧАША

На столу стоје шест чаша од којих су прве три пуње воде а остале три празне.

Задатак гласи: треба некако уредити да пуње и празне чаше буду наизменичне. Дозвољено је узети у руку само једну чашу. Како бисте ви решили овај задатак?

Одговор: Прва пресута и друга пресута и трећа пресута и четврта пресута и петва пресута и шеста пресута.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) пре пирика, свађа, 5) експеримент, опит, 9) река на Косову, 10) град у Енглеској, 11) замена за кафе, 12) хемијски знак за магуријум, 13) женски певачки глас, 15) свежа, 16) спис, 18) скраћеница једне арапске републике, 20) острво у Јадранском мору, 22) познати мађарски књижевник (Ендре), 24) бања у Ванету, код Меленца, 26) северни јелен, 27) скраћена ивица италијанске радио - телевизије, 29) певач и приповедач код старих Грка, 31) име књижевника Енхали-Мерица, 33) слово латинице, 35) стара српска престоница, 37) заводи крај Ниша, 38) ивичи одевања, 40) име књижевника Жупанчића, 42) наука која проучава телесни склоп и састав, 43) вредност робе изражена у новцу, 44) прибор за рад.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14			15
16		17		18		19	
		20	21		22	23	
		24			25		
26				27			28
		29	30		31	32	
33	34		35		36	37	
38		39			40	41	
42							
43							
					44		

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) пшеница, 2) кромпир, 3) ила, 4) тм, 5) сугестија, 6) тп, 7) збо, 8) ак, 9) амор, 10) Ис, 11) еп, 12) си, 13) Б(ет) Д(евис), 14) плот, 15) са, 16) оро, 17) зр, 18) премјера, 19) акт, 20) Лок, 21) ансамбл, 22) астма.

Усправно: 1) Праг, 2) Ло, 3) емисар, 4) ВП, 5) Сити, 6) клу па, 7) ријас, 8) Ист, 9) мак, 10) Езоп, 11) то, 12) мед, 13) яко, 14) слој, 15) барка, 16) примат, 17) Тирол, 18) Спа, 19) ом, 20) раж, 21) Етпа, 22) Елба, 23) С(теван) С(ремац), 24) мм.

ПОЗОРИШТЕ У КУЋИ

Приближава се зимски распуст када ћете имати више времена за игру и забаву. Предлажемо вам да направите више оваких луткица-марионета помоћу

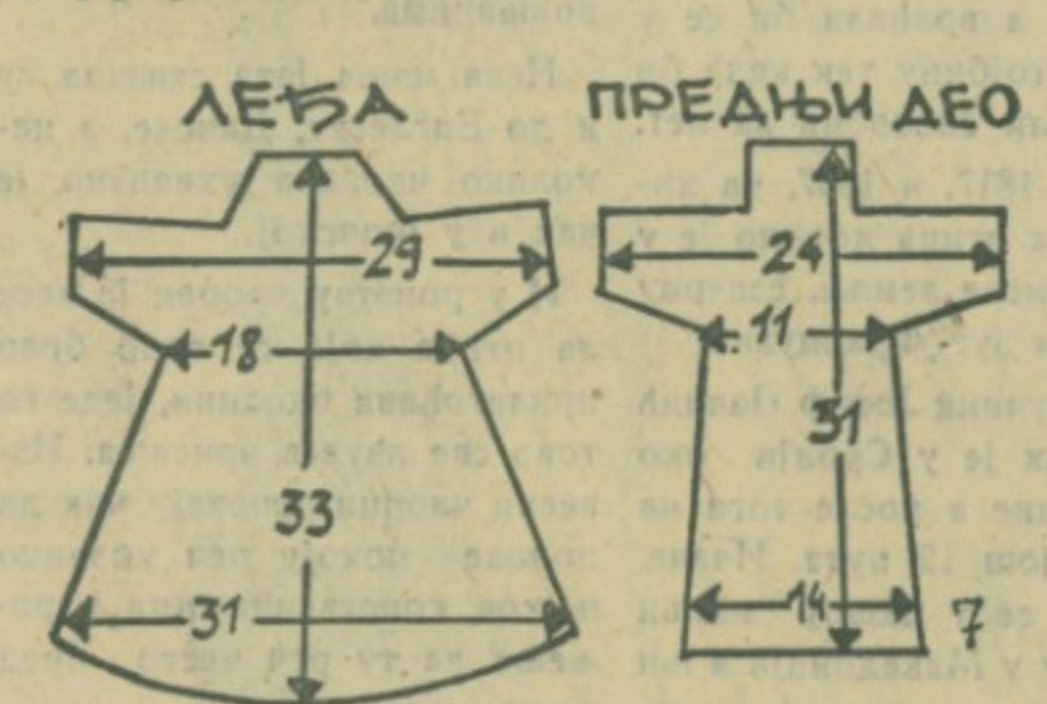
НАПРАВИ САМ

којих можете приређивати мале позоришне представе за другове, млађу браћу и сестре. За овај посао не ће вам бити потребно више од три-четири вечери.

Врећницу од платна величине мање крушке испуните струготином. (наш цртеж број 1), а онда у њу увуците један крај кратког штапа. На том делу, који ће вам касније послужити као врат лутке, вежите врећницу канапом и направите лабавији чвор. Други крај штапа увуците у једну флашу, која ће вам послужити као постоље при моделирању (цртеж број 2). У мању тиницу испекните ситне комадиће новинске хартије и постепено долајте тумидирајте и воду док не добијете кашу потребне густине (цртеж број 3). Врећницу споља равномерно облепите слојем гипсане каше а кад се она стврдне додајте на њу кашу коју сте пре тога направили од новинске хартије, тада обликујте нос, образе и уши. Извајану главу оставите да се суши бар три дана (цртеж број 4).

Одвезите чвор који сте везали око врата, истресите из врећнице струготину а затим пажљиво одлепите од гипса и саму врећницу. Тако ћете добити главу која ће бити шупља и лагана. Изглачајте је

још шмирглом-напиром а затим темпером обојте очи, нос, уста и косу (цртеж број 5). Од флашела у боји искројте кошуљу и прслук (цртеж број 6, 7, 8). Касније, приликом извођења „програма“ само мењајте одећу, која треба да одговара личностима које је тумаче.

ОБАВЕШТАЈЦИ У БИЦИ КОД АЛАМЕЈНА

Битка код Алам Халфе у Африци, у јесен 1942. године, између Осме британске армије и Ромеловог Афричког корпуса, завршила се победом савезника. То је био први велики пораз немачких дивизија у Африци а исто тако и прва победа Осме армије откако је на њено чело дошао маршал Монтгомери. Морал бораца је почео нагло да расте. Маршал Монтгомери је обилазио јединице, тражио од њих да истрају и уверавао их да ће се њихова победа завршити у Берлину. Припремала се једна од најодлучивих битка у Африци против Афричког корпуса, битка код Аламејна.

Незаменииви обавештајци

Штаб Монтгомеријеве армије био је састављен од најбољих официра британске војске које је маршал лично одабрао. Начелник обавештајне службе армије био је мајор Вилијам Бил, један од најбољих британских војних обавештајца. И њега је у Афри-

ку довео Монтгомери јер је знао његову вредност као обавештајца. Говорио је често за њега да је сјајан аналитичар. Цео октобар 1942. године, у току припрема битке за Аламејн, мајор Вилијам се непрекидно налазио на борбеним положајима. Био је неуморан у прикупљању података о непријатељу и за непуних двадесет дана имао је потпуну слику непријатељских положаја, знао је тачан распоред свих Ромелових немачких и италијанских дивизија. Чим би пао мрак Вилијамови агенти су одлазили у немачке и италијанске ровове, а враћали се пре свитања са драгоценим подацима. Облачили су немачке и италијанске униформе, разговарали са непријатељским војницима на фронту и у позадини, Али, и непријатељска контрашпијунска појачавала је своју делатност. Вилијам је одмах чим би осетио непријатељску опрезаност и кризу у информацијама, мењао обавештајну тактику. Анализирајући податке о

непријатељу, које су прикупили обавештајци 9. аустралијске и 2. новозеландске дивизије, мајор Вилијам је запазио да су италијанске дивизије јужно од Тел ел Ејзе чудно распоређене, налазиле су се притешњене између немачких копнених и падобранских јединица. Да би осветлио овај Ромелов потез, Вилијам је средином октобра једне потпуне тамне ноћи затражио од својих људи да му са положаја код Тел ел Ејзе доведу једног италијанског стражара. После неколико часова пред Вилијамом је стајао италијански војник. Плашећи се смрти Италијан је у кратком саслушању одао лозинку, која је на целом непријатељском фронту важила за ратну ноћ кад битка почне. Само један час касније Вилијам је упутио у непријатељску позадину десетак својих обавештајца да провере лозинку. Они су успели да се у непријатељским униформама и помоћу лозинке провуку кроз немачке и италијанске предње положаје. Када су се обавештајци

пред свитање вратили, Вилијам је имао детаљан план распореда немачких и италијанских јединица. Ромелова тактика била је разјашњена: осећајући несигурност у редовима италијанских војника, генерал Ромел је између и у позадини италијанских дивизија распоредио немачке дивизије и падобранце да би спречио евентуално повлачење италијанских дивизија.

Између Немаца и Италијана

Референту мајору Монтгомерију о ситуацији на положајима противника, мајор Вилијам је за десетак минута изложио своје планове. Пошто му је на обавештајној карти приказао тачан распоред италијанских и немачких дивизија, Вилијам је Монтгомерију предложио да у првом налету Осма армија клинастим распоредом изврши продор између Немаца и Италијана, одвоји их и снажним налетом на Италијане принуди на предају или повлачење. Мајор Вилијам указао је на најосетљивије место у распореду италијанске дивизије „Тренто“ и њеног суседа, немачке 164. дивизије.

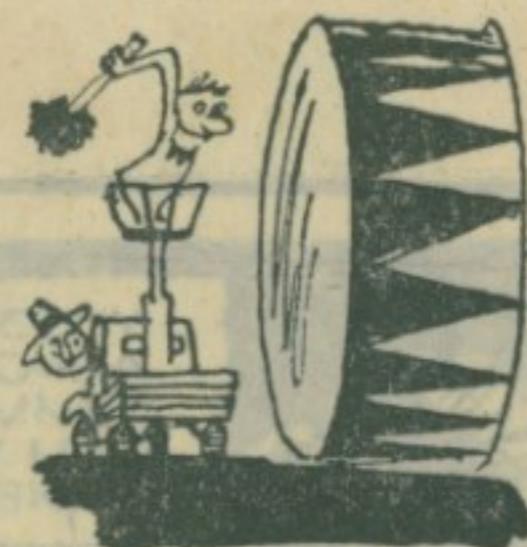
Монтгомери је пажљиво саслушао мајора Вилијамса и када је овај завршио референту, није крио одушевљење излагањем начелника своје обавештајне службе. Све своје планове за предстојећу битку код Аламејна Монтгомери је подредио чињеници, коју је мајор Вилијам изванредно запазио.

Другог новембра 1942. годи-

не, један час после поноћи, топовске салве потресле су пустињску ноћ. Напад је почео. Битка код Аламејна се претворила у јуриш Осме британске армије. Девета аустралијска дивизија генерала Ала, на уклонила се тачно на споју италијанске дивизије „Тренто“ и немачке 164. дивизије. Немци су се очајнички бранили покушавајући да одбију Аустралијанце и сачувају редове италијанских дивизија.

Борба се водила целог дана. Непријатељ је издржао неколико силовитих налета, али су 3. новембра после поноћи, италијанске дивизије почеле да попуштају. Сви покушаји Немаца да спрече повлачење и расуло италијанских дивизија, остали су без успеха. Италијански војници и официри су се масовно предавали. Десетине хиљада заробљених италијанских војника и официра било је евакуисано у пустињу иза Осме армије.

Енглеска Осма армија у Африци постигла је у бици код Аламејна највећу победу над непријатељем. Ромелове снаге су биле тако потучене да се више нису могле задржати у Африци. Маршал Монтгомери је говорећи о овој бици изјавио да заслуга за ову до тада највећу победу савезничких снага против немачке армије у Африци припада сјајном обавештајцу мајору Вилијаму. Када је маршал Монтгомери напустио Осму армију и примио команду над 21. групом армија, повео је са собом и Била Вилијамса. Ишли су заједно све до Берлина. Вилијам је данас генерал-мајор британске војске.

БУБАЊ РЕКОРАЕР

Оркестар Тексашког универзитета набавио је нов музички инструмент: бубањ чији је обавештајни дијелови засада највећи бубањ на свету.

...медведи једу све: месо, рибу, инсекте, воће, корење. Кад медведи породица наиђе на дрво с танким и кртим

гранана, на њега се увери најмлађи и најлакши чланови који беру плодове и бацају их на земљу.

...Американци нису имали само познате каубоје већ и каугерле. Међу њима најпознатија је била нека Лусил Малхол која је знала да с ко

ња у трку ласом хвата так и којоте, изванредно брзе преријске вукове. Једном приликом је само једним замахом да са одједном ухватила осам дивљих коња.

...крсташи су поласили на своје походе узимали са собом голубо-

ве-писмоноше и помоћу њих слади писма својим породицама.

...салуки, једна врста хртва, може да достигне брзину од 70 километара на час.

Седанаести век није био само век апсолутичке монархије већ и златни век морских разбојника, гусара. Међу многим познатим именима као што су Морган, Монбар, Ван Хорн, Грамон, издваја се име пирата Мисона, ако тако уопште можемо да га назовемо. Потпуно је из породице ситног француског племића, али своје порекло никад није истицао, сматрао је да су сви људи једнаки. Родитељи су га као дечака послали у сениште где се истицао знањем и интелигенцијом, али му тешко пада учење „свегих отаца“ те као младић ступа на француски брод „Викторија“ као официр. На овом броду путовао је доста, читао је, посматрао. Волео је да разговара са људима, сиромашнима и богатима не архаичке разлике. У Риму је срео доминиканског свештеника по имену Карачола, који је имао сличне идеје о правди и слободи као и он. Успео је да га убеди да скине мантију и ступи на његов брод као морнар.

Француска се у то време налазила у рату са Енглеском. На пучини код Мартиника, један енглески брод напao је „Викторију“. Борба је била немилосрдна. Енглески брод погођен у магацин с муницијом одлетео је у ваздух а на „Викторији“ су сви официри изузев Мисона били мртви. Ова изузетна околност решила је његову даљу судбину: морнари који су га волели прихватили су готово једнодушно његов предлог да се ставе ван закона, то јест одметну.

— Живот који будемо одсад водили биће слободан, неће зависити од воље официра и богаташа. А на застави, коју будемо сами изабрали, насликаћемо лик слободе — објаснио је морнарима свој поступак Мисон. Да би доказао да није обичан пират Мисон је кренуо леђа Мартинику и острвима на којима је прна застава све дочила о присуству гусара. Наименовао је Карачолу за свог заменика и кренуо дуж обала Сенегала, Гамбије, Гвинеје. Пљачкао је шпанске, португалске и енглеске бродове. Заробио је и пет бродова крцатих црначким робљем. Робове је ослободио а морнаре врбовао за себе говорећи им: — Ми нисмо пирати већ људи решени да се изборимо за слободу коју нам је природа дала. Затим је обишао Рт Хорн и ушао у Индијски океан. Сад

ПИРАТ КОЈИ НИЈЕ ЛИЧНО НА ДРУГЕ

је већ имао под собом више бродова и неколико стотина људи разних националности. Време им је пролазило у праћењу бродова, пристајању уз њих, пљачкању и истим редом наново. Пловили су поред Мозамбика, Занзибара и острва Коморес док најзад нису пристали на Мадагаскар. Ковчези су им пуни енглеског злата, француског сребра, индијских рупија. Али све ово богатство није ниуколико изменило Мисонове погледе. Он захтева потпуну равноправност међу својим људима. Забрањује пијанке, иначе тако честе на другим пиратским бродовима. Пијанство кажњава батинањем, а то под једнако као морнаре тако и официре.

— Нећу да гледам како моји људи пропадају и губе оно једино што их дели од животиња — разум. На Мадагаскару, у заливу Диего Суарез Мисон је смеистио свој „главни штаб“. Место се лако могло бранити а и поморски путеви за Индију и Инсулид били су близу. После неколико месеци основао је град слободе Либерталију. Убрзо у њему су почели да се шире култура и развија пољопривреда. Између два освајања Мисон је чак нашао времена да се ожени. Многи морнари пошли су његовим примером. Из дана у дан освајања су била све успешнија. Град Либерталија се ширео и напредовао. Прокламовани закони

били су исти за све. Земља и благо дељени су на равне делове.

Јачање Мисонове моћи сметало је Португалцима јер им је он затварао пут ка Сундским острвима. Зато су послали три добро наоружана брода да нападну Либерталију. Одбијени су уз велике губитке у људству.

Изгледало је да ће република одметника моћи у миру да се развија. Месеци су пролазили а десетине и десетине нових људи пристизали су у град привучени његовим слободуимним законима. Али, на жалост ова владавина није дуго потрајала. Једном кад је Мисон са већим бројем сво-

јих људи испловио на пучину да би опљачкао бродове неке индијске компаније, његово одсуство искористили су Португалци и ноћу послали већи број ратника са Мадагаскара. Под заштитом мрака Либерталија је нападнута, град попаљен а становници побијени. Кад се вратио Мисон је затекао само рушевине. И његов пријатељ Карачола је био убијен. Неколико недеља касније ишчезао је у мору и овај пират републиканца. А на месту где се уздицала Либерталија цунгла је мало помало пружала своје пипке...

ЦОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

После авантуре која је почела у енглеској а завршила се у француској, немирни дух довео је нашег јунака Цона Хазарда чак у азијску џунглу, на један војни аеродром.

